

slovenski čebelar

1 9 6 6

LETO LXVIII

ŠT. 3

VSEBINA

Franc Guna: Slovenci, varujmo svojo čebelar- sko organizacijo!	65
Franc Janežič: Zastrupljenje čebel s sevinom	67
Julij Mayer: Kramljanje v marcu	70
M. B. Nickelson: Iz mojih izkušenj	72
Edi Senegačnik: Znanost na XX. jubilejnem med- narodnem čebelarskem kongresu Apimondije v Bukarešti	74
Dr. J. Rihar: Potek in ocena čebelje letine 1965	80
Leopold Debevec: S čebelami in čebelarji skozi stoletja (Nadaljevanje)	84
Aforizma	87

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Razmnoževanje ive. Gozdna mravlja. Reaktivna letala in čebele. Vrednost kranjic. Med zdravilo za bolne oči. Dunajski parki — paradiž za če- bele. Kratka poročila iz časopisa Südwestdeut- scher Imker. Saniranje trotoevca	88
---	----

NAŠA ORGANIZACIJA

Izvleček iz zapisnika IX. seje IO dne 26. janu- arja 1966. Obvestilo društvom in družinam. Iz Kamnika. Občni zbor čebelarske družine Želez- niki. Občni zbor čebelarske družine Šempeter pri Gorici. Oglasi	91
---	----

OSMRTNICE

Franc Zelenik, Franc Kic, Franc Zokalj	96
--	----

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 1700 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska CP Delo — obrat Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Slavko Raič, France Rome, Edi Senegačnik in Joško Slander. Odgovorni urednik Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 2000 din, za inozemstvo 2500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 230 din, na 16 straneh 120 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 503/8-357

SLOVENCİ, VARUJMO SVOJO ČEBELARSKO ORGANIZACIJO!

FRANC GUNA — Zagorje

Kajne, resen opomin; pa imamo zanj tudi dovolj tehtnih razlogov.

Četudi smo čebelarji razkropljeni po vsej deželi, nas vendar prav vse druži izredno močna vez. To je ljubezen do čebel. Saj veste iz lastne izkušnje: na poti spregovoriš z neznancem, pa po nekaj besedah izveš, da je tudi on čebelar. Kar koj se razplete med vama prisrčen in iskren razgovor, za katerega ne zmanjka ne snovi in ne besed. Da, to smo čebelarji. Ljubezen do čebel je osnova naših prijateljskih vezi.

Prav ta ljubezen pa nam narekuje, da se povezujemo med sabo tudi v svoji posebni strokovni organizaciji. Slovenci smo že od nekdaj narod dobrih in vnetih čebelarjev. To poudarjamo upravičeno in s ponosom, saj daje že samo ime Antona Janše krepak pečat tej trditvi. Toda samo s to staro slavo pa se vendarle ne smemo zadovoljevati ali celo uspavati. Pogledjte! Vsi vemo, da je začelo slovensko čebelarstvo ob koncu preteklega stoletja nekoliko nazadovati. Prehod od starega k modernemu načinu čebelarjenja predstavlja namreč precej kritično prelomnico v zgodovini slovenskega čebelarstva. Medtem ko je bil v prejšnjih stoletjih skoro pri vsaki slovenski domačiji uljnjak, se je začelo tedaj število slovenskih čebelarjev

krčiti. Od takrat dalje si lahko videl po naši zemlji dosti praznih ulnjakov, ki so nemo in mrko strmeli predse.

Ravno v tem kritičnem položaju pa tudi lahko vidimo, kaj pomeni za nas čebelarska organizacija. Kakor gobe po dežju so se spet začeli dvigati novi ulnjaki; a ne le novi, temveč tudi mogočnejši, naravnost veličastni ulnjaki. Iz številnih žnideršičev se danes vsipljejo milijonske množice, da se pred marsikaterim ulnjakom ziblje trava kot ob pišu silnega vetra. Prijatelji, vse to je v največji meri zasluga naše čebelarske organizacije. Le priznajmo, da je le-ta v dolgih letih svojega obstoja ogromno storila!

Pa mi bo kdo ugovarjal, češ da je vse to sam napravil. Motiš se prijatelj! Vsa ta lepa čebelarstva, na katera kažemo s ponosom, niso le sad dela posameznika, temveč so mnogo bolj proizvod dolgotrajnega društvenega dela generacij, ki so gradile pred nami. Tudi neorganiziran čebelar naj že vendar enkrat spregleda, da uživa pridobitve številnih nesebičnih delavcev. Zdaj mu posredno ali pa neposredno posreduje znanje naša čebelarska skupnost. V vsakem satniku, v sleherni satnici, v vsakem sodobnem panju pa tudi v vsaki še tako drobni čebelarski knjižici je vrsta plemenitih prizadevanj in duševnega dela čebelarskih pionirjev, ki pa bi ostali osamljeni in nepoznani, če čebelarska organizacija ne bi popularizirala njihovih del. Mnogo jih je in ponosni bodimo na to!

Zato moram na tem mestu še posebno poudariti tudi naše glasilo Slovenskega čebelarja, ki je najmočnejši in najučinkovitejši organ našega društva. Že sedeminšestdeset let se je med naše ljudstvo seme naprednih čebelarskih idej, tako da je sleherni član — naročnik lahko na tekočem v vseh aktualnih vprašanjih današnjega čebelarjenja doma in v svetu. Kdor količkaj pozna druga strokovna glasila, bo priznal, da je Slovenski čebelar tako po svojem obsegu, po svoji vsebinski kvaliteti, prikupnem zunanjem licu in rednem izhajanju kakor tudi po številnih drugih odlikah med prvimi na strokovnem področju. So večji, gospodarsko močnejši narodi, pa nimajo tako odličnih glasil!

Dragi Slovenci! Vse premalo se zavedamo, kako dragoceno dediščino so nam zapustili predniki z našim čebelarskim društvom in s Slovenskim čebelarjem. To so naše čebelarske tradicije, na katere smemo biti ponosni prav tako kot na našo sivko ali na naše slovensko čebelarstvo, ki nam ga je ovekovečil zaslužni Janša.

Važno pa je tudi, da se zavedamo svojih dolžnosti do teh tradicij. Glejmo zlasti, da jih bomo med sabo utrjevali in ohranjali ter jih izpopolnjene in obogatene izročali našim potomcem, kot smo jih mi prejeli od svojih prednikov.

Dobrohotno in disciplinirano podpirajmo vse tiste, ki se trudijo za razmah naše čebelarske organizacije! Naj bi ne bilo med Slovenci čebelarja, ki ne bi bil član čebelarskega društva in zvest naročnik Slovenskega čebelarja. Poprimimo!

ZASTRUPLENJE ČEBEL S SEVINOM

FRANC JANEŽIČ

Agrokombinat na Grosupljem ima tri razsežne sadne plantaže:

1. Blečji vrh s 25 ha nasada, ki je oddaljen 2 km od Police proti severu;
2. Peč ima 23 ha nasada, oddaljen je prav tako 2 km od Police proti jugu;
3. nasad na Gorenji Slivnici.

Dne 21. avgusta 1964 leta so prvič škropili mlade jablane, in sicer na sadni plantaži Blečji vrh, potem čez tri dni še na Peči. Škropili so s strupenim sevinom proti jabolčnemu javijaču. Na 300 litrov vode primešajo pol kilograma sevina. Drugi dan, 22. avgusta 1964 zjutraj, sem z grozo opazil, da leži pred čebelnjakom vse črno mrtvih čebel. Nekatere so še rahlo gibale. Nisem si mogel razložiti, kaj naj to pomeni. Poslal sem škatlico mrtvih čebel v Grosuplje. Tovariš Alojzij Janežič, takratni zadružni čebelar, je prišel takoj na Polico in ugotovil, da so čebele zastrupljene.

Imel sem 20 nenavadno močnih AŽ-panjev. Ko sem čez nekaj dni pogledal vanje, ni bilo čebel. Panji so bili prazni, samo mladice so se tiščale na vrhu med satovjem. Ker dozori vsak dan nekaj mladice za izlet, so tudi te padle. Zastrupitev čebel po škropljenju sem prijavil veterinarskemu oddelku občinske skupščine Grosuplje ter zahteval odškodnino.

Ocenili so 70 % škode. V resnici pa je bila stoprocentna, saj so padle vse izletne čebele, česar tudi jaz sam takrat nisem vedel. Šele čez več dni sem ugotovil, da so panji prazni.

Spraševal sem se, kako je mogoče, da bi padle vse čebele, saj je bila paša na otavi v razdalji 2 km od čebelnjaka. Zakaj neki bi letale nad 2 km daleč na pašo, ko jo imajo vendar v neposredni bližini čebelnjaka? Na misel mi je prišlo, da je morda v škropivu sladkor. Na občnem zboru čebelarkega društva na Grosupljem so čebelarji menili, da so pač čebele brale pod škropljenim drevjem. Pa ni tako. Delavci namreč pokose pred škropljenjem vso travo po nasadu ravno zaradi varstva čebel, kar je hvalevredno. Spomladi leta 1965 sem sklenil, da bom hodil večkrat na Blečji vrh opazovat. Nekoč sem prišel tja, ko sta bila tam oba glavna sadjarja, upravnik in delovodja. Pokazal sem jima škatlico padlih čebel. Opazovali smo jih. Ena si je na soncu opomogla in ogrela, da je prilezla iz škatlice. Pa omenim: »Danes je 21. dan, odkar so vaši delavci škropili, pa še vedno najdem nekaj čebel, ki so padle po vašem škropljenju«. Upravnik pravi nato: »Rastline vsrkajo strup vase.« Nato pripomnim: »Potem je vsa rastlina zastrupljena!« Drugič sem prišel tja in naletel na delovodja Draga. Pobral sem ga za to in ono, naposled pa vprašal: »Kakšen pa je tisti strup sevin?« »Bel prašek«, odgovori. »Prosim, pokažite ga, da ugotovimo, če je sladak«, sem nadaljeval. Na prošnjo mi je dal prijazni Drago ščepec sevina v papirček. Takrat še nisem vedel, kaj bom počel z njim. V tednu od 21. do 26. junija 1965 leta sem našel na Blečjem vrhu tri delavce na motornem vozilu. Eden je vozil, druga dva pa sta škropila na levo in desno. Motorna brizgalna silno drobno razprši škropivo. Mnogo tega škropiva se posuši takoj v zraku. Voda v trenutku

izhlapi, suh sevin prašek pa plava po zraku, da ga raznaša veter daleč naokrog.

Domov sem šel po kolovoznem potu, ki pelje med sadno plantažo in nad gozdčkom. Ker so imeli škropilci zaščitene oči, sem tudi jaz držal robec nad očmi. Škropilci so bili tako daleč na vrhu, da sem videl samo cevi v zraku. Ko sem bil že precej daleč v gozdčku, me nenadoma zaskeli v desnem očesu. Mikroskopično drobcen delec sevine je priplaval po zraku in zašel v moje oko. Skelenje je kmalu ponehalo. A tako! Zdaj sem uvidel, da plava sevin v daljavo po zraku in seda po rastlinah.

Zdaj pa še nekaj o mojih poskusih s sevinom.

Znano je, da sevin smrtno deluje na čebelje prebavne organe. Dne 21. decembra 1965 je bilo toplejše. Ko pa je posijalo sonce, so silile čebele po malem iz panjev. Ob 15. uri sem šel k čebelnjaku. Opazil sem, da leži nekaj otrplih čebel na deski. Skočil sem domov po škatlico za vžigalice ter ometel vanjo nekaj otrplih čebel. V topli kuhinji so se kmalu ogrele in oživele. Slučajno imam okroglo prozorno škatlico iz polivinila. Če se pokrov nekoliko zasuje, se pokaže ob strani luknjica. Ta luknjica mi je prišla zelo prav. Skozi njo sem spuščal čebele in napravil tele poskuse:

1. V malo pločevinasto posodico sem kanil nekaj kapljic sladkorne vode. V to vodo sem vtaknil klinček, s katerim sem se preje dotaknil praška sevine. Zdaj sem pomočil samo konico zobotrebeca v narejeno tekočino ter z njo ovlažil neko mestece na dnu omenjene polivinilne škatlice. Pokrovček pri škatlici sem zaprl tako, da je bila pri strani luknjica. Skozi to luknjico sem hotel spustiti eno čebelo, pa sta ušli dve, kar je bilo mnogo boljše. Uro sem imel vedno pred seboj in sem pazljivo opazoval. Prva čebela je v najkrajšem času našla ovlaženo sladko mestece, iztegnila rilček in z njim hipoma pobrisala neznatno kapljico ter odšla. Čez nekaj sekund je postala nemirna, hitrejša. Približala se je svoji tovarišici in ji ponudila svoj rilček. Zdaj sta druga drugi lizali rilček. Tako se je tudi druga čebela zastrupila. Vse to je trajalo pol minute. Potem sta se obe skupaj zavrteli, kot bi se jima vrtelo v glavi. Konec prve minute je ena padla, pa takoj zopet vstala. To se je ponavljalo. Konec druge minute sta obležali obe mrtvi na hrbtu.

Strup je polizala samo ena čebela, druga se je zastrupila od prve, ko se je samo dotaknila njenega rilčka.

2. Drugič nisem dal nič strupa v škatlico, temveč le dve čebeli. Ti dve sta se vedli prav tako kot prejšnji. Umirali pa sta 10 minut.

3. Polivinilasto škatlico sem umil s toplo in mrzlo vodo znotraj in zunaj ter jo obrisal na čisto. Z drugim suhim zobotrebcom sem se narahlo le s konico dotaknil sevine. Nato sem pritisnil zobotrebec na dno polivinilaste škatlice ter spustil dve čebeli vanjo. Radoveden sem bil, če tudi suh prašek sam škoduje čebelam. In kaj se je zgodilo? Obe čebeli sta se vedli enako kakor prvi par, dasi nista zaužili nič strupa. Že samo zaradi bližine najmanjše količine praška sevine sta v desetih minutah obležali mrtvi.

Prosim, naj poizkusi še kdo drug, da bo videl, kakšno uničujočo moč ima sevin na čebele! Sevin prašek dobi lahko pri meni.

4. Ta poskus so napravile čebele same.

Prvi dve mrtvi čebeli sem pustil ležati skupaj na okenski polici. Dve čebeli sta mi ušli in sta lazili po okenski šipi. Kar se je ena izmed njih spustila na prvi mrtvi poskusni čebeli in lazila po njima. To sem pazljivo opazoval, radoveden, kaj bo. Na uro sem zdaj pozabil. Dalj časa se je čebela premikala po obeh mrtvicah. Rilčka nisem mogel opaziti. Čez nekaj časa je odlezla kaki dve pedi proč po okenski polici, obstala in obležala mrtva. Če se zdrava čebela le dotakne od sevina zastrupljene in mrtve tovarišice, umre tudi ona. Prosim, naj še kdo poskusi!

Mračilo se je že. V vsej vnemi pograbil poskusno škatlico in tečem k čebelnjaku. Pometem nekaj otrplih čebel, jih ogrejem doma in opazujem. Ko so se dobro ogrele, sem videl, da so štiri žive, tri pa so umrle naravne smrti. Vse štiri so se začele tako hitro in bliskovito z rilčki obdelovati in lizati, da se mi je zdelo, kakor da vidim široke »jezičke«. S telesi pa so bile mirne. Vse to je trajalo kakšne četrti ure, potem so obležale mrtve. Kako so se zastrupile te čebele? Sevina nisem nič dodal. Torej en sam najmanjši delček tega praška lahko uniči mnogo čebel. Pri vseh poskusih sem imel vtis, da zastrupljeno čebelo boli in peče rilček, zato ga poda najbližji tovarišici. Ta se takoj odzove z rilčkom in s tem je že zastrupljena in v dveh minutah mrtva.

Vseh tistih šest dni škropljenja je bilo ozračje nasičeno s strupenim sevnom, ki se širi po več kilometrov daleč in zastruplja cvetje in rastline. Zato padajo čebele tudi v Višnji gori, na Grosupljem, v Šmarju in okolici, samo da čebelarji tega ne opazijo, panji pa le slabe. Po teh poskusih je vse jasno. Tiste čebele, ki so prišle v dotik s sevnom blizu sadne plantaže, se niso vrnile v čebelnjak, ampak so padle prej. Tiste, ki so se zastrupile v bližini čebelnjaka, so utegnile dospeti v panj. Tam so zastrupljale svoje zdrave tovarišice z rilčkom, z dotikom in seveda tudi z medicino. Zdrave čebele so se zastrupljale tudi takrat, ko so odnašale iz panja mrtve. Tudi ko leti na pašo, se sreča s sevnom in revica je izgubljena. Nič ni čudnega, da padajo vse izletne čebele. Naj bi še kdo drug opazoval delovanje tega nevarnega strupa! Sevin je tudi za ljudi nevaren. Neka ženska je utrgala hruško z drevesa drugi dan po škropljenju in jo pojedla. Imela je hude prebavne motnje.

Čebelarji se zahvaljujemo veterinarskemu inšpektorju tovarišu Niku Mikuliču in načelniku oddelka tovarišu Jožetu Maroltu za sodelovanje in pomoč glede odškodnine.

Slednjič se čebelarji z zaupanjem obračamo z nujno prošnjo na glavnega direktorja »Agrokombinata« tovariša ing. Vilka Plešnarja, na direktorja tovariša Martina Čakša in tudi na vse tovariše funkcionarje »Agrokombinata« Grosuplje, naj bi poskusili uničevati jabolčnega zavijača s kakim drugim škropivom in ne s sevnom. Saj je naštetih v knjigah več drugih prav tako učinkovitih in nestrupenih škropiv. Dosegli boste enak uspeh v svoje in naše zadovoljstvo. V Ameriki imajo proti jabolčnemu zavijaču škropivo, ki čebelam ne škoduje.

Petintrideset let že čebelarim, zdaj bom moral čebele opustiti, dasi nerad. V takih razmerah ni mogoče več uspešno čebelariti. Da bi pa prevažal, pa mi moja starost več ne dopušča.

KRAMLJANJE V MARCU

JULIJ MAYER

Ko boste čitali te vrstice, smo v glavnem že prebili zimsko dobo. Za naše čebele se začno najtežji dnevi, ko se družina spreminja iz nedelavne zimske gručice v delavno skupino nove generacije. V tem razdobju se kruto maščujejo vse pomanjkljivosti, ki smo jih zagrešili lani v zgodnji jeseni. Družine so lahko uspešno preživele zimske mesece na čistem sladkorju. Sedaj pa nastopa čas, ki zahteva od vsakega posameznega člana čebelje družine posebnih naporov.

V panjih se pojavljajo že prve letošnje mladice. Kar ves mesec morajo družine vzrejati mlade žrke. To delo ni tako lahko, kot si ga navadno zamisljamo: čebela vzame tu malo medu, tam malo obnožine, oboje pomeša in krmi žrke. Res vzame čebela tu med, tam pa obnožino, vendar morajo njeni organi to hrano prebaviti, se pravi, medu in obnožini odvzeti hranilne snovi, vitamine in beljakovine in jih v obliki predelanega soka nuditi mladi, vedno lačni žrki. Vse to pa se predeluje v posebnih žlezah tistih mladih čebel, ki so se polegile lansko jesen in se še niso izčrpale. Pozneje prevzemajo to nalogo letošnje mladice. Čim več jesenskih mladih čebel ima sedaj panj, tem lažje bo oskrboval od dne do dne rastoče število žrk.

Za topljenje medu porabijo čebele veliko vode, ki jo morajo poiskati in prinašati v panj. Zaradi vremenskih neprilik se izgubi pri teh izletih mnogo čebel. Zato bo preudaren čebelar že ob prvem izletu postavil v zavetnem kotičku blizu čebelnjaka napajalnik, po možnosti s toplo vodo. Zanj vestno skrbimo. Vsaj enkrat mesečno ga čistimo. V njem ne sme nikdar zmanjkati vode. V zahodnih alpskih dolinah imajo celo pokrite napajalnike, kjer ogreva vodo majhna petrolejka.

Matica v tem času že normalno zalega jajčeca. Konec tretjega dne počí kožica in na dnu celice leži drobcen črvček — žrka, ki jo čebele takoj zalijejo s hranilnim sokom. Žrka hlastno sprejema to hrano in vidoma raste. Že po šestih dneh ji je celica preozka, ker se je iz drobnega črvčka razvil zajeten črv. Nastopi doba preobrazbe. Pod kožico se nevidno oblikujejo razni deli poznejše žuželke. V začetku so še mehki, potem pa dobivajo svojo dokončno obliko in otarde. Po 21 dneh pride iz celice — mlada čebela. Mladi čebelar, zapomni si, da rabi čebela za razvoj od jajčeca do popolne žuželke točno 21 dni. To ti bo še prav prišlo!

Koliko hranilnih snovi mora vsebovati krmilni sok, da se razvije iz neznatnega jajčeca tako velika žrka, ki je natrpana s hrano za vso nadaljno preobrazbo! Strokovnjaki so v krmilnem soku poleg hranilnih snovi in množine vitaminov ugotovili nekatere aminske kisline. To so sestavni deli beljakovin, ki so potrebne za izgradnjo čebeljega telesa. Enake aminske kisline so zasledili tudi v mleku. Zato so že pred drugo svetovno vojno segali napredni čebelarji po posnetem svežem mleku in ga z uspehom pokladali čebelam. Dandanes igra zato mleko v prahu tako pomembno in odločilno vlogo kot nadomestek za obnožino.

Ker matica iz dneva v dan obilneje zalega, je v panju vedno več žrk, poraba obnožine in medu se stopnjuje. Obnožina je zaradi beljakovin

najvažnejši sestavni del za proizvodnjo krmilnega soka. Družine pa so šle v prezimovanje z razmeroma majhno zalogo obnožine, ker ni bilo jesenske paše. Tako jo začno sedaj panji kmalu pogrešati in zalege je vedno manj. Mlade čebele iz prejšnjega leta, katerih žleze še niso izčrpane, začno sedaj jemati beljakovino iz svojega telesa, da lahko pripravljajo krmilni sok. Tako se kar preveč naglo izčrpavajo in proti koncu marca čebelar z začudenjem opazi, da družina slabi. Ali sedaj razumete zahtevo sodobnega čebelarjenja, da moramo pred jesenjo prisiliti matice s krmljenjem, da obilneje zalegajo? Če pa takrat ni naravne obnožine, moramo čebelam nuditi umetni nadomestek zanjo.

Prve vetrocvetke leska in jelša zdaj že odpirata svoje cvetove in ob lepih dnevih prinašajo čebelic prvo obnožino. To je zanje praznik! Kmalu bodo zacvetele tudi vrbe. Čebelar lahko precej pomaga, da zasadi v svojem okolišu zgodaj cvetoče vrbe. Marec je za razmnoževanje vrb najprikladnejši. Zadostuje že četrta metra dolga šiba, ki jo porinemo v vlažno zemljo, kjer bo kmalu pognala korenine. Najzgodnejša je navadna *beka* (*Salix viminalis*), dobro znana v vinorodnih krajih, kjer uporabljajo njene žilave vejice za privezovanje trtja. Sledi *iva* (*Salix caprea*) z velikimi mačicami, ki pa jih ljudje le preradi trgajo in uničujejo. Sledijo še *rana vrba* (*Salix daphnoides*), *rdeča vrba* (*Salix purpurea*), *bela vrba* (*Salix pentandra*) in nazadnje *krhkica* (*Salix fragilis*). Vse te vrbe cveto kar cel mesec in bi nudile čebelam obilo obnožine v marcu in aprilu. Kot je znano, imajo vrbe dvoje vrst razcevelih mačic. Ene so zelene, na teh dobivajo čebele samo medičino. Druge so zaradi dozorelih prašnikov rumene. Na teh nabirajo pelod. Od takih vrb moramo narezati potaknjence!

Kot sem že omenil, je poraba sedaj zelo velika. S podloženih lepenk smo razbrali, kako se gnezda širijo in kako je z zalogami. Zavedati se namreč moramo, da gojijo družine vedno le toliko zalege, kolikor jim dopuščajo zaloge okrog gnezda. Tisto notranje zadovoljstvo ob polni mizi bo ustvarilo pravo harmonijo, ki bo prevečala vso čebeljo družino. Zato bo napredek res tudi viden. Kjer pa občutijo čebele majhne zaloge, se ta harmonija ne more razviti.

Proti koncu marca morajo posebej poskrbeti za svoje čebele tisti čebelarji, ki so jeseni družine zoževali. Kakor hitro zasedejo čebele krajni sat, je čas, da dobi družina vrnjene svoje medene sate. Ne dodajajte pa satja naravnost iz omare v panj! Sati so mrzli in učinkujejo kot ledena klada, hladijo okolje in znižujejo toploto v panju. Zato jih moramo postaviti že prej v kuhinjo na primeren prostor, da se navzamejo kuhinjske toplote.

Kjer pa bi res nastala stiska in nimamo na voljo primernih rezervnih satov, je sladkorno testo najprimernejša pomoč. Položimo ga lahko na matično rešetko in čebele pridejo z lahkoto do njega. Tudi čebelar, ki ima panje z nakladami, bo s pridom uporabljal sladkorno testo. Naredil bo za palec debele in kot satnik dolge svaljke, ki jih bo naglo potisnil nad ulice med satjem. Toda zavedati se moramo, da je to le začasen ukrep. Ob toplejšem vremenu moramo dati takim panjem zadostno količino raztopljenega sladkorja (1 : 1). V marcu in aprilu pade največ družin in to navadno najbolj razvitih — zaradi lakote! Sladkorno oziroma medeno testo moramo narediti že prej, da se uleži.

Sedaj rabijo družine toploto in zopet toploto. Ravno v zgodnji pomladi morajo biti panji dobro zapaženi in odeti, da držijo toploto, ki je prvi pogoj za dober razvoj zalege. Lepenko vzamemo iz panja, da se pod njo ne zarede črvi voščene vešče. Ob sončnem poldnevu prezračimo in presušimo vlažne slamnice. Brezmatičnemu panju sedaj že lahko pomagamo. Ob primerni zunanji toplini mu dodamo rezervno družinico, seveda le takrat, če je še dovolj močan in ni postal že trotovec. Proti koncu meseca bomo morali pripraviti potrebno število satnikov, jih zažičiti in vdelati satnice, da jih bomo imeli aprila pri razširjanju gnezda že pri roki.

IZ MOJIH IZKUŠENJ

M. B. NICKELSON, La Jara, Colo., USA

Pravijo, da je toliko načinov čebelarjenja, kolikor je čebelarjev. V dolgih letih svojega čebelarjenja v Ameriki sem videl mnogo čebelarstev in spoznal mnogo čebelarjev. Medtem ko je ameriški standardni panj splošno v rabi, ima sleherni čebelar kako lastno iznajdbo, kak lasten sistem ali kako posebno metodo pri opravljanju čebel. Iz opazovanja in iz lastnih skušenj mi je znano, da imajo razni čebelarji preveč nepotrebnih priprav, preveč nepotrebne dela in stroškov. Na malih čebelarstvih sicer nepotrebno opravilo ne pomeni dosti. Na velikih, kjer je na stotine ali na tisoče panjev, pa so nepotrebna opravila zelo draga.

Čebelarji različno prezimujejo čebelje družine. Na Severu v državi Minnesota so prezimovali čebele v temnih zidanicah in kletih. V takih prostorih so bile približno pet mesecev brez izleta. V kletih z okrog sto panji s približno temperaturo 4–5° C so čebele navadno dobro prezimile. Nekateri čebelarji v bližini pa so zazimovali panje na prostem, kar je zahtevalo veliko dela in priprav.

Ko sem prišel v državo Colorado januarja leta 1930 in kupil svoje sedanje čebelarstvo, je bilo nekaj mojih panjev v pločevinastih hišicah po dvanajst skupaj. Nekateri so bili zloženi v skladanicah in zadelani s slamo, žrela pa so bila odprta. Spet drugod so bili panji oviti s strešno lepenko po štirje skupaj. Najslabše so prezimile družine v pločevinastih hišicah. V njih so bili panji preveč zadelani s slamo. Zaradi prevelike toplote so bile čebele nemirne, porabile so zato vso zalogo in prišle v pomlad oslabiljene. Panji na prostem in pokriti s slamo so najboljše prezimili. Tisti, ki so bili oviti s strešno lepenko, so še kar dobro prezimili, čeprav so bili mokri in podnice pokrite z ledom.

S takim zazimovanjem nisem bil prav nič zadovoljen. Čeprav so bili panji zadelani s slamo in dobro prezimili, to ni bilo praktično. Treba je bilo prenesti panje v skladanice, pripeljati in odpeljati slamo in potem spet prenesti panje na letna stojišča. Obiskoval sem razne čebelarje in jih spraševal, kako zazimujejo. Želel sem namreč zvedeti za najbolj praktičen način. Neki čebelar z okrog osemsto panji je hvalil svoj način kot najboljši. Izkopal je dva čevlja široke ter čevlji in pol globoke jame za šestnajst panjev, jih postavil v vrsto drugega poleg drugega, pokril s slamo in

potem zagrebel s prstjo. Če sem se kaj naučil od tega čebelarja, sem se to, da bi kaj takega nikoli ne poskušal.

Tisto leto sem se odločil za nekaj čisto novega. V papirnici sem kupil 500 kg močnega rjavega papirja pravilne širine in ga razrezal po dolžini v primerne kose, s katerimi sem enkrat ovil panje in konce pritrdil ob njihovem vogalu. Potem sem jih pokril in delo je bilo končano. Za ovijanje enega panja sem porabil pet minut. Papir pa me je stal šest soldov na panj in sem ga lahko rabil, dokler se ni raztrgal. V tako ovitih panjih so čebele navadno dobro prezimile. Tudi drugi čebelarji so me začeli posnemati. Bil

Moji panji pozimi

sem prepričan, da sem pogodil nekaj, kar bi utegnilo koristiti ne samo meni, temveč tudi drugim čebelarjem.

Leta 1950 smo nekoliko zapozneli z ovijanjem panjev. Prišel je sneg in več mojih čebelarstev ni bilo zazimljenih. Kmalu potem je padla temperatura na deset stopinj pod ničlo; vsako noč se je ta številka še povečala. Nekoč pred novim letom je padla temperatura ponoči globoko pod ničlo. Bila je to najbolj mrzla noč v celi Ameriki. Temperatura se je sicer začela dvigati, ostala pa je pod ničlo več tednov. Končno je prišel april s toplimi dnevi. Takrat sem lahko ugotovil, kaj se je zgodilo s čebelami, ki niso bile zavarovane proti mrazu. Glej čudo: družine so bile v najlepšem redu. Nobene razlike ni bilo med njimi in tistimi, ki so prezimile v panjih, ovitih s papirjem. Naša sreča je bila, da so imele čebele zalogo najboljšega belega medu s sladke detelje. To nas je poučilo, da čebele z zadostno zalogo dobre zimske hrane lahko normalno prezimujejo in da je pazenje ter ovijanje panjev proti mrazu docela nepotrebno. Od takrat skrbimo samo za to, da so čebelje družine močne in preskrbljene z dobro zimsko zalogo. Moje ovijanje panjev s papirjem pa je vendarle imelo to prednost, da so bili

zavarovani proti vremenskim neprilikam. Tri stvari so neobhodno potrebne za dobro zazimljenje: primerno močna čebelja družina z mladimi čebelami in z dobro matico; pravilna in zadostna zimska zaloga in da so panji obrnjeni proti soncu. Med slabe kakovosti, ki se hitro strdi, je slab za zimsko zalogo, zlasti ako čebele po več tednov ne izlete.

Zdaj torej vemo, kako je treba zazimiti čebele. Vselej pa to ne velja. Pred štirimi leti smo imeli pri nas jako slabo letino. Poleti so nabrale čebele komaj zase. Na jesen se je pojavila listna mana. Te je bilo toliko, da je kar kapalo z drevja. Čebele so pridno nabirale, tako kot nekoč v Minnesoti mano na lipi. Vse naklade so bile polne za zimo. Ta »rosni med« je bil črnordeč in je imel zelo slab okus. Nismo ga mogli iztočiti in nadomestiti s sladkorno raztopino. To bi bilo ogromno delo in noben čebelar ni bil za to. Odločili smo se, da pustimo vse to v panjih, upajoč, da bo pozimi vsaj nekaj toplih dni, ko bodo čebele lahko izletele in se otrebile. Na srečo je bila zima ugodna. Čebele so imele zdaj pa zdaj kak lep izletni dan in so se otrebile. Panji, ki so bili na soncu, so dobro prezimili. V tistih, ki so bili v senci med drevjem, pa čebele niso mogle izleteti. Dobile so grižo in taka čebelarstva so docela propadla.

Ko sem bil še v štari domovini, sem videl čebelarja, ki je ob sončnih zimskih dnevih polagal kepe snega na brade pred žrela panjev, da bi preprečil izletavanje čebel. Menil sem, da je bilo to pametno; zdaj vem bolje.

Šole so včasih težke in kar se naučimo, si moramo zapomniti.

ZNANOST NA XX. JUBILEJNEM MEDNARODNEM ČEBELARSKEM KONGRESU APIMONDIJE V BUKAREŠTI

EDI SENEGACNIK

XX. jubilejni kongres Apimondije v Bukarešti je bil mogočna manifestacija čebelarske zavesti in solidarnosti. Udeležilo se ga je okrog 2000 čebelarjev, čebelarskih znanstvenikov in strokovnjakov iz 50 dežel. V avli Palače republike, najmodernejšega poslopja v Romuniji, je človek lahko slišal govoriti vse mogoče jezike. Tu se je pogovarjal nemški čebelar s francoskim, jugoslovanski z romunskim, tam si videl Rusa, ki je govoril z Angležem, Amerikanec z Madžarom, Marokanec s Korejcem ter čebelar iz Mehike s svojim tovarišem z Madagaskarja in iz Tanganjike. Čeprav niso znali vseh jezikov, so se čebelarji vendarle sporazumeli in veselje jih je bilo gledati in poslušati. Človeku se je zazdelo, da to ni kongresno zborovanje. Vse je bilo bolj podobno kakemu pomembnemu družinskemu slavlju. Ko sem vse to opazoval, sem primerjal vso to množico zbranih čebelarjev v velikem vrvežu in hrupu kongresne dvorane z marljivimi čebelicami, ki živahno letajo iz panja na pravkar odkrito dobro pašo. Jugoslovanski udeleženci smo na zadnjih kongresih spoznali že toliko dobrih prijateljev iz različnih držav, da smo se tudi tokrat venomer ustavljali in pozdravljali svoje znance. Dobro nas že poznajo naši čebelarski prijatelji iz Poljske, Čehoslovaške, Mad-

Cebelarji iz 50 držav so do kraja napolnili veliko kongresno dvorano

žarske, Romunije in Sovjetske zveze. Tudi Angleži in Amerikanci nas poznajo iz prejšnjih let. S Francozi in Nemci pa smo se podrobno seznanili letos. Spoznali smo dr. Hirschfelderja, dr. Dreherja in dr. Böttcherja iz Erlangena. Vsi so znani čebelarski strokovnjaki, ki jih naši čebelarji po imenu že dobro poznajo, zlasti pa tisti, ki bero nemške čebelarske liste. Bili so veseli, da so nas spoznali. Takoj so nam povedali, da si že od nekdaj žele spoznati domovino Antona Janše in kranjsko čebelo sivko. Morda nas bodo že letos obiskali.

Na kongres so poslali čebelarski strokovnjaki in znanstveniki toliko referatov, da bi samo njihove naslove prav težko spravili na deset strani našega lista. To je prav gotovo dobro znamenje. Čebelarska znanost se vedno bolj razvija in odkriva skrivnosti iz čebeljega življenja ter dokazuje, kako pomembna je neznatna žuželka čebela za človeka. Vse referate so natisnili že pred začetkom kongresa in jih poslali v zaželenem jeziku vsem udeležencem. Tako so se ti lahko seznanili s posameznimi temami in prišli na kongres že pripravljeni, da so potem lahko posegali v razprave in povedali svoje mnenje.

Kot običajno so se nekaj dni pred začetkom kongresa zbrali čebelarski znanstveniki na posebnem shodu, tako imenovanem simpoziju. Nanj so povabili vodje in znanstvene sodelavce vseh čebelarskih znanstvenih inštitutov, da bi se pogovorili o izvršenem delu in o še nerešenih problemih. Na simpoziju so delali v treh skupinah: v sekciji za biologijo, za patologijo in

čebeljo botaniko. V teh sekcijah so govorili o najnovejših dognanjih na čebelarstvu, ter nakazali nekaj novih problemov, ki se jih bo treba lotiti do prihodnjega kongresa. K temu so dali nekaj dragocenih pri-pomb in priporočil.

Kongres sam pa je delal v petih stalnih komisijah: za biologijo, za me-dovite rastline in opraševanje, za čebeljo patologijo, za čebelarstvo gospo-darstvo, tehnologijo in orodje. Vsi prijavljenci so poslali okrog 200 refe-ratov. Nemogoče je bilo, da bi na kongresu vse prebrali, kot je bilo to doslej. Zato so se odločili, da bodo posamezne referate z isto tematiko združili. O njih naj bi potem poročal eden izmed strokovnjakov oziroma vodil posamezne komisije. Tako se je tudi zgodilo. Zato smo poslušali strnjene ali sintezne referate. Le tako so res lahko obdelali vse teme in premagali ča-sovno stisko, ki je doslej vedno zavirala sproščeno delo. Pri vsem tem pa se je pokazalo, da sintezni referati niso dosegli svojega namena, čeprav so jih obravnavali najboljši strokovnjaki. Bili so nekam dolgočasni in začutili smo, da bi znal vsak posamezen predavatelj bolj poudariti tisto, kar je bilo zanj najvažnejše. Prejšnja leta je bila po posameznih referatih živahna razprava, ki je močno razgibala vse navzoče čebelarje. Letos tega nismo opazili, ker so izzveneli vsi sintezni referati nekam tuje: bili so prenatrpani. Prejšnja leta smo pri posameznih referatih lahko spoznali njihove avtorje. Letos tega ni bilo. V prihodnje naj bi ne bilo več sinteznih referatov, tako je bilo mnenje večine udeležencev. Referatov naj bi bilo manj, kriterij zanje pa naj bi bil strožji. Obravnavali naj bi res samo tiste probleme, ki so važni za vse čebelarje in vse dežele ter ne samo za določeno področje. Razprave o zdravljeni učinkovitosti medu, obnožine, zadelavine in mlečka naj bi prenesli na medicinske kongrese.

Mene so močno zanimali referati o zdravljenem učinku čebeljih pro-izvodov, zlasti medu, mlečka, obnožine ter zadelavine. O vsem zadnja leta pri nas mnogo pišemo, prav tako pa tudi drugod po svetu. Glede medu in njegove zdravitelne učinkovitosti smo si že vsi edini. Nekateri pa močno dvo-mijo v matični mleček. O njem nočejo prav ničesar slišati, kajti smatrajo ga za pravi modni babbav, čebelarja pa, ki se z njim ukvarja, za navadnega šarlatana. Na vse to sem se spomnil, ko sem videl pred seboj vrsto odličnih zdravnikov, šefov klinik in bolnišnic ter biologov in kemikov, ki so posve-tili vse svoje znanje proučevanju čebeljih proizvodov. Komu naj bi zdaj človek verjel: ali peščici čebelarskih laikov, ki brez vsakih izkušenj tja v tri dni že naprej omalovažujoče gledajo na vse te stvari, ali pa tem znan-stvenikom, ki so prebili toliko ur in morda tudi noči ob resnem znanstvenem proučevanju čebeljih proizvodov? Menim, da lahko na to vsak naš pre-udaren čebelar sam odgovori.

Kaj hitro je lahko vsakdo opazil, da se v zadnjih letih v vzhodnoevrop-skih državah mnogo bolj zanimajo za zdravlilno učinkovitost čebeljih pro-izvodov kot pa morda na zahodu. Med svetovno znanimi avtoritetami smo tu lahko slišali profesorja Townsenda z univerze Ontario v Kanadi, potem pa še znanega francoskega raziskovalca mlečka dr. Chauvina, dr. Lavieja in še druge. Kaj so nam povedali novega o matičjem mlečku? Najprej so govorili o tem, kar čebelarje in tudi laike najbolj zanima: matični mleček in rak. Saj je to najstrašnejša bolezen današnjega človeštva, ki ji skušajo priti

Ob kongresu je izdala romunska poštna uprava serijo lepih znamk iz življenja čebel

čimprej do živega, pa čeprav morda tudi z matičnim mlečkom. Noben greh ni to, da so ga začeli preizkušati. Preizkušajo ga tudi pri krvnem raku — levkemiji, prav tako pa pri zunanjih in notranjih rakastih obolenjih in tumorjih. O tem je govoril profesor Townsend. Precej izkušenj o tem imajo Francozi in njihova medicinska revija LA REVUE MEDICALE FRANCAISE je poročala o zdravljenju možganskih tumorjev in levkemije z mlečkom. Pravi, da so bolnikom s to boleznijo dajali po 0,25 gramov mlečka dnevno. Pri tem so opazili, da se je povečalo število rdečih krvničk, pri 250 bolnikih pa so sploh preprečili razvoj levkemije. Že na kongresu v Pragi so precej govorili o učinku matičjega mlečka proti astmi, srčnim infarktom in arteriosklerozi. Referati o teh poskusih pa so izšli šele sedaj. Zanimivo je, kar je poročal prof. Maly o 22 pacientih, ki jim je zdravil bradavice z mazilom apinosalbe, v katerem je bila 1 %-na raztopina mlečka. Bradavice so v najkrajšem času izginile. Mleček uporabljajo tudi pri zdravljenju drugih bolezni, vendar o uspehih zaenkrat še ne morejo poročati, ker je po izjavi prof. Malyja še premalo bolnikov ozdravelo. Prof. Maly trdi, da utegne biti v mlečku antivirusni faktor.

Lepe uspehe so dosegli tudi pri zdravljenju arterioskleroze z matičnim mlečkom. Od 50 bolnikov z začetnimi stopnjami te starostne bolezni so jih

ozdravili kar 29, pri že bolj razvitih stopnjah te bolezni pa se je stanje bolnikov izboljšalo.

Prof. dr. Vinogradova z leningrajske klinike je glede mlečka poudarila, da mora biti zares prvovrsten, če želimo, da bo učinkoval. Če je ponarejen, se njegova barva nikoli ne spremeni. Najbolje se obdrži pri 0° C, in sicer kar deset mesecev. Nižje temperature niso tako ugodne. Prof. Farascini iz Bologne je govoril o učinkovitosti mlečka na rast piščancev in mladega goveda, zlasti pa telet.

Obnožina se je obnesla zlasti pri boleznih ledvic in raznih vnetjih. Bolniki so jo dobivali vsak dan po 25 gramov obenem z medom. Prof. Artijemov z univerze v Gorkiju je govoril o poskusih zdravljenja raka z zadelavino. V Kijevu so zdravili z njo 103 paciente. Zadelavina se je obnesla zlasti pri zdravljenju različnih kožnih bolezni. Neki bolnik je bolehal za glivično boleznijo na nohtih že pet let, potem pa so ga ozdravili z zadelavino. Opazili so, da zelo učinkuje tudi pri drugih kožnih boleznih, zlasti kadar je raztopljen v alkoholu. Je tudi baktericidna in anestetik (zmanjšuje bolečine, povečuje pa tudi odpornost organizma), kakor je poročala prof. Kivalkina z veterinarskega inštituta v Kazanu. Prof. Artijemov je poročal nadalje, da so jo uspešno uporabljali pri zdravljenju obolelih živali. Ko so zdravili 700 krav in ovac, so že po 10 do 15 minutah opazili, da so se bolečine pri živalih zmanjšale ali pa celo prenehale.

O čebeljem strupu je poročala prof. dr. Vinogradova. Ugotovila je, da se je mnogo bolj obnesel pri zdravljenju poliartritisa kot pa obsevanje. Dr. Polina Počinkova iz Sofije je poročala o svojih uspehih pri zdravljenju sklepnega revmatizma in periartritisa s čebeljim strupom in ultrazvokom. Pri 165 bolnikih so dosegli odlične rezultate. Zdravnikom priporoča to metodo. Uporabljajo naj ultrazvok v različnih dozah od 10 do 15 minut. Tudi dr. Adelina Derevič iz Bukarešte je govorila o svojih uspešnih poskusih pri zdravljenju s čebeljim strupom.

Zdravilnost čebeljih proizvodov postaja torej vedno bolj očitna. Znanstveniki odkrivajo v njih zdravilne lastnosti, vsak dan smo bogatejši z novimi ugotovitvami. Uvidevamo, da drobčna in neznatna čebela ni samo koristna žuželka in neprekosljiva človekova pomočnica pri opravljanju. Zaradi zdravilnosti svojih proizvodov postaja vsak dan bolj tudi njegova dobrotnica.

Zdaj pa se preselimo še k čebelam in pogledimo, kaj so nam povedali novega o njihovem življenju. H. H. W. Velthius iz Holandske je proučeval matične čeljustne žleze v zvezi z matično snovjo ter občutkom brezmatičnosti v čebelji družini, kadar začne primanjkovati omenjene snovi. Že kakih 10 let namreč vemo, da se prav zaradi matične snovi čebelja družina zaveda matice. Ob njenem pomanjkanju pa se začno razvijati v delavkah jajčniki in čebele začno potegovati matičnike. Na svojem svatbenem poletu privlačuje matica trote prav s to snovjo. Domnevali so, da izvira iz ustnih žlez v matičnih čeljustih. Ta stvar pa je bila še sporna. Zato so napravili nekaj poskusov na maticah, ki so jim poprej odstranili čeljustne žleze. Potem so opazovali rojilno razporeženje v družini in tudi vedenje roja do matice. Zanimivo je, da so družine rojile, kot so bili pričakovali. Toda med matico in rojem ni bilo nobene čutne povezave. Roji so se vrnili v panj in drugi

dan spet poskušali rojiti. Matice so roji uničili ali pa jih sploh ni bilo več videti. Proučevali so tudi vpliv živih in mrtvih matic na razvoj jajčnikov v čebelah in število čebel, ki so obdajale matico. Vpliv matice pa je bil zelo očiten in utegne biti v zvezi s snovjo, ki jo izloča na svojem zadku.

O vplivu hrane na razvoj zalege sta govorila znani ameriški znanstvenik prof. Haydak in A. Dieti. S svojimi preiskavami sta želela pojasniti vpliv B-vitaminov na razvoj golšnih žlez in zalege. Čebelam so dajali različne vrste sladkornega testa, kateremu so primešali beljakovine z bogatimi vitamini, drugim pa so dajali samo testo brez vitaminov. Pri tem se je pokazalo, da so za razvoj golšnih žlez nujno potrebne beljakovine. Pri nadaljnjem razvoju se je pokazalo, da se pri brezvitaminski prehrani ličinke bolj počasi razvijejo in da je bila tudi njih umrljivost mnogo večja. Največkrat se take ličinke sploh niso zabubile.

O prezimovanju na manovcu in krmljenju s sladkornimi ploščami sta poročala F. Szöerdi in E. Texe iz Romunije. Čebele ne obole za grižo le takrat, če prezimujejo izključno le na medu listne mane. Za grižo obole že takrat, če je v medu le 10 do 30 % vrbove ali hrastove mane. Mane z iglavcev, to je s hoje in smreke, pa je lahko do 50 %, kar ne povzroča nobenih bolezenskih motenj. Da bi izravnali škodljivi vpliv listnega medu, ki so ga nanesele čebele v panje oziroma že v zimsko gnezdo na pozni in nepričakovani jesenski paši, so položili nad gnezdo že novembra kake 4 kg težke sladkorne pogače, ki so imele obliko opeke. Te pogače ali »sladkorne opeke« napravijo tako, da kuhajo sladkorno raztopino do 118° C in jo vlijejo potem v modele mere 30 × 20 × 4 cm ali pa gnetejo sladkorno moko, ki ji primešajo 8 % vode. Ta masa je zavita v papir, ki je na spodnji strani preluknjan. Nad sladkorno pogačo in okrog nje zapažijo potem panj z nekaj polami časopisnega papirja in s slamnicami. To metodo so uporabljali lahko tudi kot dopolnilno krmljenje v marcu. Pri tem pa panj ne sme biti odprt več kot dve minuti. Pogačo je treba zagreti prej vsaj na 20° C. Prednosti takih hranilnih pogač so: boljše zdravstveno stanje čebel, manjša poraba hrane, manjša umrljivost in večji donos medu v prihodnjem letu.

C. Rosenthal iz Romunije je poročal o učinkovitosti dodatnega krmljenja s proteinom v dobi slabšega razvoja. V Romuniji igra zelo važno vlogo krmljenje na zalego z obnožino, ki jo nabere čebele v velikih količinah na koruzi. Primerjalni poizkusi z različnimi vrstami obnožine in njenih nadomestkov so pokazali, da je bilo največ zalege pri tistih družinah, ki so jih krmili s sladkornim testom. To je imelo 10 % obnožine s koruze in 15 % mleka v prahu. S krmljenjem take mešanice v jeseni pa se znatno izboljša fiziološko stanje zimskih čebel.

J. Milewski in K. Zajaczkowski iz Poljske sta poročala o svojih preiskavah raznih vrst lip z najdaljšo dobo cvetenja, ki so primerne za pogozdovanje. Pogozdovalni program na Poljskem obsega tudi zasajevanje lip; teh mora biti kar 15 % od vseh dreves, ki jih posade. Sadijo pa samo take vrste lip, ki so pri največji produkciji lesa tudi najbolj medeče in tudi dolgo cveto. Tako je bila na primer znana vrsta lipe *Tilia tomentosa* zaradi svoje strupene medicinske sploh izločena. Za zasajevanje so izbrali 14 vrst lip in njihove hibride z različno dobo cvetenja. Tako bodo cvetele te lipe celih 7 tednov.

O faceliji kot medoviti rastlini in sredstvu za uničevanje grahovega hrošča (*Bruchus*) je poročal A. M. Baga. Mešani nasad graha in facelije povzroča, da graha ne napade škodljivi hrošč. Če dodamo grahu pri sajenju še nekaj semena facelije, ga s tem ne bomo zavarovali samo pred škodljivim hroščem, ampak bo njegov pridelek celo nekoliko večji kot v čistih nasadih. Ta metoda biološkega uničevanja škodljivcev je seveda v zvezi z znatnim izboljšanjem čebelje paše.

O zastrupitvi krvi pri čebelah v Spodnji Šleziji sta poročala R. Niemczuk in B. Tomaszewska iz Poljske. Znaki so podobni tistim, o katerih je že poročal H. Wille in se ujemajo z njegovimi izsledki o septikemiji pri čebelah.

O poskusu zdravljenja pršice čebel s spremembo okolja sta poročala M. Czerwinski in R. Niemczuk iz Poljske. Tri leta sta opazovala vpliv geografskega okolja na pršico. Če so preselili čebele v kraje za nad 600 m morske višine, se je iz leta v leto manjšala stopnja te bolezni. Po mnenju obeh avtorjev se pojavljajo povzročitelji te bolezni najraje ob rečnih bregovih, v dolinah rek in v hribovitih gozdnih predelih.

POTEK IN OCENA ČEBELJE LETINE 1965

DR. J. RIHAR

Razvoj vegetacije in čebeljih družin gresta precej vzporedno in sta odvisna od vremena. Odločnoč vpliv na količino pridelanega medu pa ima le vreme v določenih, ponavadi časovno ločenih, krajših obdobjih, ko ima narava odprte svoje medne vire. K sreči je v Sloveniji več takih obdobj, ko panji lahko napolnijo medišča.

Preteklo leto 1965 se je ujemalo s teorijo tistih vremenoslovcev, ki govorijo o slabšanju vremena po letu 1940 ter napovedujejo nekako do leta 1970 obdobje muhastega, deževnega in hladnega vremena, polnega nenavadnih sprememb.

Pri nas lahko računamo z izdatnejšo čebeljo pašo na robiniji (akaciji), smreki, žlahtnem kostanju, hoji ter jeseni na ajdi in žepku. Naravno je, da ni krajev, kjer bi imeli vse naštetе medne vire. Zato je prevažanje sestavni del sodobnega čebelarjenja na med. Zlasti velja to za žepkovo pašo v Liki in v Hrvatskem Primorju, ki je postala nujno, čeprav nezanesljivo dopolnilo ajdi, ki jo sejejo iz leta v leto manj.

Akacijeva paša. Prva dva meseca v letu ter prva polovica marca — s hladnim ozračjem in precejšnjimi padavinami — niso vplivali odločno na razvoj čebeljih družin. V drugi polovici marca in do 6. aprila pa je bilo vreme kar ugodno, da so lahko čebele zamujeno nadoknadile. April je bil hladen in deževen, tako da akacija v prvih dveh majskih dekadah, ko je bilo toplo in suho, še ni cvetela. Zavod za čebelarstvo je 11. maja opozoril čebelarje, da se bo akacijev cvetenje v Mačvi pričelo šele čez teden dni. Že prej je ponovno priporočal zasilno krmljenje (8. 2., 19. 4. in 29. 4.) s sladkornimi pogačami ali testom, v času, ko čebele izletavajo, pa tudi s sladkorjem v kristalu ali gosto sladkorno raztopino. (Naj nam bo ob tej pri-

ložnosti dovoljeno pripomniti naslednje: Kaj pogosto je, da v zgodnjih pomladanskih mesecih februar—maj padajo družine zaradi lakote. Res je, da se to ne dogaja naprednim čebelarjem, ki družine jeseni zadostno nakrmijo. Ko smo takrat opozarjali na zasilno krmljenje, je bilo slišati pripombe: »Sedaj pa krmiti! Zanikrnežev ne bomo podpirali!« Naravno je, da opozorila ne veljajo toliko vzornim čebelarjem kot takim, ki iz tega ali onega vzroka niso vsega pravi čas uredili. S poskusi v nakladah smo potrdili izkušnje tujih praktikov, da je mogoče s pogačami normalno prehranjevati čebelje družine v zimskih mesecih, če jih jeseni nismo zadostno nakrmili. Pogače lahko pokladamo brez škode v decembru ali januarju — februarju. To velja tudi za AŽ-panje, seveda pa le v izjemnih primerih!)* Po tem odskoku — ki je morda za tega ali onega pereč tudi sedaj, ko to pišem — naj povemo, da so v letu 1965 nekateri naši prevaževalci kljub pozebi in zakasnelemu razcvetanju peljali panje prezgodaj — krmit. Akacija je cvetela na Goriškem in v Srbiji (začetek cvetenja 21. 5.) hkrati v izredno deževnem in mrzlem vremenu od 20. 5. do 20. 6. Zgodilo se je celo, da so razvite družine v času bujnega cvetenja od lakote umirale, druge pa so živele od preostale zimske zaloge.

Pač pa je paša na akaciji v Prekmurju kot običajno panjem napolnila medišča. Kontrolni panj v Prosenjakovcih je nabral v preteklem maju 24,50 kg, torej celo več kot prejšnje leto (kg 20,85). Nekateri prevaževalci, ki peljejo najprej na zgodnjo akacijevo pašo v Mačvo ali na Goriško, so na prekmurski drugi akaciji doživeli neuspeh. Tja so prispeli v dneh, ko je preplaval naše ozemlje vroč tropski zrak, ki je ožgal nežno cvetje in prekinil medenje, kot bi odrezal.

Splošna bilanca čebelje paše v maju je bila izrazito negativna. Navedemo naj le, da je npr. opazovalni panj v Predgradu ob Kolpi zgubil v času od 10. 5 do 6. 6. skupno 5,56 kg. Podobno je bilo na drugih gozdnih opazovalnicah, ki so pokazale lani v maju za 4,44 kg nižji povpreček kot v povprečju osmih let.

PREGLEDNICA

Cebelja bera leta 1965 v primerjavi z večletnimi povprečji

Zap. št.	Vir informacij/mesec	maj	junij	julij	avgust	Skupaj
1	Splošne opazovalnice 1965	—0,05	12,41	2,25	—0,69	13,92
2	Gozdne opazovalnice 1965	—1,95	15,32	1,07	—1,31	13,13
3	42-letni povpr. splošnih opazovalnic	4,51	5,05	1,85	4,85	16,24
4	8-letni povprečki gozdnih opazovalnic	2,49	9,18	4,04	2,25	17,94

* Opomba uredniškega odbora: Če so pri Zavodu za čebelarstvo s poskusi v nakladah potrdili izkušnje tujih praktikov, da je mogoče s pogačami normalno prehranjevati čebelje družine v zimskih mesecih, ako jih jeseni niso dovolj nakrmili, potem bodo te izkušnje prav lahko uporabljali v svojem čebelarstvu. Naši čebelarji jih ne bodo posnemali. Dobro vedo, da morajo čebelje družine vsako jesen že do prvih dni oktobra tako nakrmiti, da bodo imele zadostno zimsko zalogo tja do meseca maja. Tako smo jih vedno učili in jih še učimo! Kdo bo decembra ali januarja, ko je najbolj mráz in žde čebele v zimskem gnezdu, odpiral panje in vznemirjal žival! Tudi naši najbolj preprosti čebelarji vedo, da morajo imeti čebele takrat največji mir! Menimo, da pri tem izjemnih primerov sploh ne sme biti.

Medenje smreke. V preglednici opazimo, da je bil v letu 1965 največji junijski povpreček, in sicer 15,32 kg. Primerjava s prejšnjimi leti v obdobju 1956—1963 kažejo, da so gozdne opazovalnice dosegle višji junijski povpreček le leta 1957 in leta 1963.

V drugi in tretji junijski dekadli je preplaval naše ozemlje vroč tropski zrak, ki je vzdrževal do konca meseca pravo poletno vročino. Kapar *Physocermes* sp. na smreki je začel močno izločati. Mnoge opazovalnice so zaznamovale prav visoke dnevne donose. V Predgrizah pri Idriji se je 25. 6. dvignila tehtnica za 3,5 kg, dne 27. 6. za 3,0 kg, na Kalcah pa 28. 6. prav tako za 3,0 kg. V Podturnu pri Dol. Toplicah je 21. 6. zaznamovala tehtnica opazovalnega panja 4,65 kg pribitka, 23. 6. pa 2,60 kg. Tudi iz Zg. Savinjske doline in Gorenjske so bila za to obdobje podobna poročila. Čebelarji so morali izprazniti medišča, posamezniki tudi dvakrat.

Bero na smreki so prekinila močna neurja s točo in viharnim vetrom, ki so divjala 3., 4. in 5. julija. Skoraj strnjeno deževno obdobje v prvih desetih dneh julija ni prekinilo samo medenje smreke, temveč zavrlo tudi razvoj hojeve paše.

O hojevi paši v preteklem letu ni bilo govorice.

Po naših predhodnih analizah, ki so se opirale na orientacijske ugotovitve v jeseni 1964 in zgodnji pomladi 1965 ter na meritve dne 20. 5., 19. 6. in 27. 6., smo na nekaterih opazovanih področjih lahko računali na pomembno hojevo medenje. (V Gorskem Kotaru npr. 12. 4. in 2. 7. takih izgledeov ni bilo.)

V zadnji tretjini junija so že prispela poročila, da obletavajo čebele hojo (Črni vrh, Ravberkomanda 21. 6., Velika gora 26. 6., podnožje Krma 27. 6.). V Nemški vasi so pretežno s hoje nabrale do 2. 7. v sedmih dneh skupno 10 kg hojevca in začele beliti v mediščih. Po katastrofalnih neurjih je bilo že konec prve julijske deкаде pokapano pod hojo (Kalce 6. 7.). Dne 15. 7. je začela hoja spet znatno mediti. Čebele so nabrale ta dan na Črnem vrhu 2,0 in na Hrušici 1,7 kg. Tu je nabral opazovalni panj od 20. do 23. 7. skupno 4 kg in 30. 7. spet 1,5 kg.

Prve dni avgusta so bila ponovno močna neurja. Padavine in nizke temperature so prevladovala ves mesec. Kljub vsemu je hoja medila še v avgustu. Dne 9. 8. so nabrale na Črnem vrhu 2,5 kg, na Ravbarkomandi pa 1,4 kg. Pod Krimom je bil zaradi pogostih padavin s hoje le neznamen donos (Iška vas). Kot je bilo preteklo leto vreme muhasto, tako je bilo tudi medenje hoje.

Čebelarji so imeli s hoje le v nekaterih področjih eno slabo točenje (8—12 kg). Tudi poročilo z Lovrenca na Pohorju govori v juliju o donosu s hoje (skupaj 12,75 kg). Poročevalec navaja, da se je med tako hitro strdil, da ga že četrty dan niso mogli iztočiti.

Zlahtni kostanj je konec junija cvetel ob razmeroma ugodnem vremenu in dal do malega običajne kilograme medu.

Takrat, ko smo imeli v Sloveniji dežja na pretek, je bila v Liki in Dalmaciji velika suša. Med Gračacem in Zrmanjo v začetku avgusta ni bilo niti rose. Zaradi žeje je celo živina crkavala. Opazovalni panj je v času od 1. 8. do 15. 9. zgubil 0,50 kg. V tem času sicer pričakujejo v teh krajih

bero na belem in modrem žepku. Nekoliko boljši so bili pašni pogoji na Liškem polju. Tu je panj na tehtnici nabral v zadnji tretjini junija 11,80 kg, v juliju in avgustu dobre 3 kg, v septembru pa pičlih 5 kg. Dal je tudi 2,10 kg težak roj (15. 7.).

Razno. Podpisani v letu 1965 zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ni mogel vzdrževati dnevne opazovalne službe in sproti dajati čebelarjem uporabnih obvestil. Da je taka služba potrebna, je pismeno in ustno utemeljil in predložil Trg. podjetju Medex, ki je posredni koristnik njenega dela, v drugi polovici leta 1964 in ponovno spomladi leta 1965. Pri njegovih samoupravnih organih pa ni našel na razumevanje.* Zvezi čebelarских društev smo na seji 21. 11. 1964 predložili izpopolnjen koncept takšne centralizirane službe (Slovenski čebelar 1965, št. 1., str. 22—24). Na plenarnem zasedanju so sklenili, da »organizirajo opazovalno in obveščevalno službo o gozdnem medenju interesenti. To so posamezna društva ali več društev skupaj, ki so zainteresirana za medenje v določenem gozdnem področju« (Slovenski čebelar 1965, št. 1., str. 30). To seveda ni moglo roditi sadov.

Zavod za čebelarstvo je v letu 1965 nadaljeval s temeljnimi raziskavami gozdne mane in razširil njih obseg. Opazovalno in prognostično dejavnost je omejil le na nekatere kraje, pripravljal pa je finančne pogoje za njeno vzpostavitev v nekdanjem obsegu. Vse kaže, da bo Zavod v letu 1966 vodil ustrezno opazovalno-prognostično službo, ki bo služila vsem čebelarjem. Posamezniki pa so si pogodbeno že zagotovili tekoča obvestila o stanju medenja v letu 1966.

Za leto 1965 napravimo lahko na osnovi obvestil opazovalcev pri Zavodu, naših analiz na licu mesta ter poročil 11 opazovalnic, objavljenih v Slovenskem čebelarju, naslednje *zaključke*:

1. Maj in avgust leta 1965 sta bila močno pod večletnim povprečjem. Bera na akaciji na Goriškem in v Srbiji ni dala čebelarjem ničesar, v Prekmurju pa je bil pridelek normalen.

2. Junij je bil zaradi medenja smreke trikrat bolj meden kot v 42-letnem povprečju splošnih opazovalnic in za dobro tretjino bolj izdaten kot v 8-letnem povprečju gozdnih opazovalnic. Za silo je zadovoljil pridelek kostanjevca.

3. Kljub neurjem in pogostim padavinam v juniju in avgustu je hoja vedno na novo začejala mediti in dala v nekaterih okoliših slabo točenje 8—12 kg.

4. Ajda ni dala zaradi padavin in ohladitev ničesar, prav tako ničesar pa nista dala beli in modri žepek v Liki — zaradi vročine in suše.

5. Iz preglednice je razvidno, da je bila čebelja letina 1965 srednja. V 42-letnem obdobju 1909—1960 je bilo slabših 22, boljših pa 20 let. — V 8-letnem povprečju gozdnih opazovalnic so bila slabša 4, boljša pa prav tako 4 leta. Letino označuje izredno slab donos na njenem začetku in koncu.

* *Opomba uredniškega odbora:* Trgovsko podjetje Medex nas je naprosilo, naj v zvezi s to trditvijo pripomnimo, da imajo z Zavodom za čebelarstvo zelo slabe izkušnje. Zavod je za opazovalno službo že imel sredstva, ki pa jih je uporabil v druge namene. Zato je Medex pooblastil Zvezo, naj ona prevzame opazovalno službo, za katero ji je že nakazal milijon dinarjev.

1. Dolinar, D.-Lešnik in Strgar V., Agrometeorološka poročila, Soc. kmet. in gozd., 1965.
2. Rihar, J., Mana iglavcev in njeni proizvajalci v Sloveniji v letu 1965, Soc. kmet. in gozd., 1964, št. 4, str. 100—105.
3. Slov. čebelar, Poročila splošnih opazovalnic za leto 1965.

S ČEBELAMI IN ČEBELARJI SKOZI STOLETJA

(Nadaljevanje)

LEOPOLD DEBEVEC

Leto 1002. — Isti cesar je leta 973 podelil loško gospostvo freisinškemu škofu Abrahamu. 20 let pozneje je cesar Henrik III. prvotno podelitev potrdil. In prav darilna listina Henrika III. je najstarejši pisani vir, ki izpričuje tudi čebelarstvo pri Slovencih. S to listino se potrjuje podelitev ozemlja med rekami Libniza (Lipnica), Sabum (Sava) in Zoara (Sora) na Kranjskem freisinškemu škofu Gotesschalchu, in sicer z vsem živim in mrtvim inventarjem, ki se n drobno našteva, med drugim tudi čebele oziroma vsaj pravica do pobiranja dajatev na račun čebelarstva (*Zidalweida*): cum edificiiis mancipiis agris pratis pascuis aquis aquarumque decursibus molendinis piscationibus exitibus et redditibus *zidalwedon* foresto decimis vineis vinetis venationibus viis et inviis...

Po listini iz leta 1007 je isti cesar podaril freisinški stolnici še posestvo Chatsa (Katsch) na Koroškem: Chatsa vulgo nominatum in provincia Karinthia... cum terris cultis et incultis *zidalweidis*..., po drugi darovnici iz istega leta pa še posestvi Muelizsa (Wölz) ter Linta (Lind) in provincia Korinthia... cum venationibus apum pascuis...

Izrazi *zidalwedon*, *zidalweida*, apum pascua v naštetih primerih najbrž ne pomenijo čebelarjenja v gozdu, temveč so pisarji daljnih cesarskih pisarn (Speyer, Aachen) v naštetih primerih uporabili za čebelarstvo izraz, ki so ga poznali iz pripovedovanj o čebelarjenju na Vzhodu. V naših primerih so bržčas pod temi izrazi mišljena s spomladansko reso (*Erica carnea*) porasla pobočja in obronki, ki so tedaj slovela kot najboljša čebelja pašišča. Vse kaže, da so bukove gozdove zaradi pridobivanja oglja izkrčili že znameniti železarji in živinorejci Kelti. Po njihovem umiku na zahod so prevzeli novi doseljenci, naši predniki, to zapuščino in jo puščali neobdelano. Na ostankih teh čebeljih pašnikov se še dandanes pasejo spomladi čebele gorenjskih čebelarjev. Velike zaplate rožnordeče rese popotnik še vedno lahko opazuje, ko se pelje z vlakom od Lesc proti Jesenicam in Bohinju.

Leto 1222. — V odločbi, ki ureja trgovino z Dubrovnikom, je *srbški kralj Štefan* dovolil dubrovniškim trgovcem, da smejo v njegovem kraljestvu prodajati vino brez primešane vode in pa med po ceniku. Kdor bi prodajal »krščeno vino« ali med dražje, kot je bilo dovoljeno po ceniku, naj se mu odvzame vse, kar ima. Po vsem tem bi lahko sklepali, da medu

vendarle še niso ponarejali, sicer bi previdni vladar nedvomno tudi v tem pogledu zavaroval svoja plemena pred prebrisanimi dubrovniškimi trgovci.

Leto 1280. — V statutu *hrvatske župe Vinodol*, v kateri so gospodarili knezi Krški, Vinodolski in Modruški, ki so se pozneje imenovali Frankopani, so bile zavarovane tudi koristi čebelarjev. Člen 8. statuta je namreč določal: Kogar zalotijo pri tatvini ponoči »va ulnici v mesti gde se shranjujejo pčele i med«, mora odšteti knezu kazni 50 liber. Če pa je bilo podnevi ali ponoči od tam slišati klic »pomagaj«, pa 40 soldinov. Storilec je moral vrh tega povrniti dvakratno škodo. Čebele in njihovi proizvodi so imeli tedaj večjo vrednost kot danes, a tudi kazni 50 liber je bila ena največjih. Germansko pravo, ki je veljalo na Kranjskem, je določalo mnogo hujše kazni.

Leto 1377. — V 14. stoletju je bilo čebelarstvo na Tolminskem že močno razširjeno. *Urbar tolminske gastaldije* (Liber censualis ecclesiae Aquilegiensis) našteva med drugim tudi dajatve na račun davščine od čebel (ratio apium) kar za 15 podložnih vasi: Modrejce (občina Sv. Lucija), Kozmarica (Volče), Log (Kal), Zakrije, Bežišče in Polje (Šentvidska gora), Lazavec, Ponikve in še sedem drugih vasi iz občine Cerkno.

Leto 1480. — Kmalu po izumu tiska je na Nemškem v »Kelmorajnu« (Köln a/Rhein) izšla prva čebelarska knjiga, zaenkrat še v latinskem jeziku z naslovom *Apiarius sive liber qui dicitur bonum universale de proprietate apum*. Napisal jo je neki *Thomas Cantipratensis*.

Leto 1550. — *Agostino Galo* (1499—1570), verjetno retoromanskega (ladinskega) pokolenja in po rodu iz Brescie, je sestavil in izdal najstarejši kmetijski priročnik v italijanskem jeziku »Le venti giornate dell'agricoltura«, v katerem pripoveduje tudi o čebelah. V knjigi je mikavna podoba raznih panjskih oblik, ki so jih tedaj rabili v njegovih krajih. In prav takšne pisec najbolj priporoča, »ker se dajo odpirati in pregledati«. Druga zanimivost njegove knjige so mesečna navodila za čebelarska opravila.

Leto 1568. — Šlezijski čebelar Nikol Jakob je napisal prvo izvirno nemško čebelarsko knjigo »Gründlicher und nützlicher Unterricht von der Wartung der Bienen« (Izčrpni in koristni pouk o opravljanju čebel). V njej pa ne ponavlja slepo starih zmot in bajk, kakor so ves srednji vek delali vsi čebelarski pisci že od Aristotela dalje, temveč se je postavil na lastne noge ter pisal največ po svojih izkušnjah, podobno kot dvesto let pozneje naš čebelar Anton Janša. Delo Nikola Jakoba je doživelo mnogo izdaj ter so iz njega izdatno črpali poznejši nemški čebelarski pisci vse do 19. stoletja.

Leto 1601. — Pariški dvorni vrtnar Jean Robin je prejel iz Amerike prve sadike robinje (*Robinia pseudoacacia*), znanega medovitega drevesa, ki ga pri nas navadno napačno imenujemo akacijo.

Leto 1648. — Konec tridesetletne vojne. Ves srednji vek in še pozneje je bilo čebelarjenje pridržano cerkveni in posvetni gospodi. Kmetijski človek je smel čebelariti samo z dovoljenjem zemljiškega gospoda in še tokrat le v omenjenem obsegu; zato pa je moral oddajati deseti del pridelka (medu, voska) in prirastka (rojev). Tako lahko iz zapiska v urbarju na Vačah (glavni urbar mengeške župnije) posnamemo, da so dobivali župniki v Zagorju in na Čemšeniku desetino tudi v čebeljih panjih.

Leto 1689. — V obsežnem delu »Die Ehre des Herzogtums Krain« (Slava vojvodine Kranjske) je naš znanstveni zgodovinar Janez Vajkard Valvazor, sicer plemič tuje krvi, na kratko opisal, kako so v njegovem času Kranjci ravnali s čebelami. Svoje muhe so pasli v podolžnih, iz desk zbitih zabojih ali tudi v »panjih«, izvotljenih drevesnih štorih, ki so jih hranili v posebnih zgradbah, čebelnjakih. Čebele so jim rojile po tri do štirikrat. Ker so zgodnji roji radi še tisto leto prerajali, je dobil čebelar iz ene same družine tudi 6—7 rojev. Med so čebelar pobirali jeseni. Tedaj je čebelar starce podrl, težkim rojem prežagal pokrov, pregnal z dimom žival v eno polovico panja, dvignil drugi del pokrova in izrezal medene sate ter pustil družini za zimo le najpotrebnejšo hrano. Lažjih panjev (rojev) se ni dotikal. Pred zimo je navadno prenesel plemenjake na hišno podstrešje, kjer je bila žival kolikor toliko le zavarovana pred najhujšim mrazom. Ponekod so odvečni med odvezemali šele spomladi. Med je bil poceni, prodajali so ga po 2 krajcarja funt in še ceneje. Mnogo medu so prodali na tuje. Samo na Salzburško ga je šlo vsako leto več tisoč centov, mnogo pa so ga Kranjci porabili tudi doma, predvsem za medico, ki je bila priljubljena pijača.

Leto 1758. — Z izjemo čebelarjev v Pomurju, Halozah, krajih ob Sotli in v Beli Krajini, ki so pasli čebele v koših, košnicah ali peharjih, so naši predniki najbrž že nekaj stoletij čebelarili v lesenih, podolžnih panjih, koritih, trugah ali kaselcah, ki so pozneje v dobi močnejšega izvoza naše sive čebele dobili ime kranjič. Predniki kranjiča so bila grobo obtesana in deloma izdolbena korita iz preperelih bukovih hlodov s pribitim dnom. Kranjiči, ti preprosti ljudski panji, pa so bile preproste podolžne škatle iz štirih lipovih ali smrekovih desk, do 80 cm dolgi, 25—35 cm široki ter do 15—35 cm visoki zaboji. Na izletni (ožji) strani so bili zaprti s premično ali tudi stalno končnico (čelnico), v kateri je bilo vrezano žrelo, v posebno širokih tudi po dve; prav taka končnica, vendar brez žrela, a z zamreženo veho za prezračevanje je zapirala zadaj odprtino panja. Skozi to je čebelar opravljal svoja »dela« pri čebelji družini. Nekako v drugi polovici 18. stoletja si je med gorejskimi čebelarji utrla pot svojevrstna navada, da so začeli prednje panjske končnice slikati. Ta navada korenini po vsej verjetnosti v modi poslikanih polknice in skrinj, rezljanih gankov in lin, slik na steklo in znamenj ob potih, s katerimi si je naš Gorenjec želel olepšati svoja stanovanja in okolico, v kateri se je gibal. Vse te reči nam je bržčas posredoval bavarski sever, imajo pa svoj izvor predvsem v svojstvenem značaju in razpoloženju našega alpskega človeka in njegove svojstvene odmaknjenosti samotnih gorskih dolin. Nič čudnega, da so čebelarji, najprej bržčas koroški, v krog te mikavne mode pritegnili nov, kaj hvalen predmet, ki jim je bil posebno pri srcu: svoje muhe oziroma pročelje njihovega stanovanja. Navada, da so začeli slikati panjske končnice ali čelnice se je potem razširila domala po vsem področju, kjer je bil razširjen naš ljudski panj. Zajela pa ni čebelarjev na Primorskem, slovenskega dela Istre, Kočevske ter v jugovzhodnem kotu Štajerske (med Savinjo, Savo in Sotlo), kjer so bili tudi sicer v rabi panji starejše oblike, dokaj višji (30 do 35 cm), ter narejeni iz debelejših desk (colarie); tudi onstran Save na sosednjem Dolenjskem so uporabljali tu in tam podobne panje.

Končnice so slikali vaški umetniki — samouki, ljudski slikarji in pa podobarske delavnice ter le v manjši meri tudi čebelarji. Znana središča te ljudske umetnostne obrti so bila v Poljanski in v Selški dolini, v okolici Kranja in Kamnika. Slikali so po naročilu, a prihajali so slikat k čebelarjem tudi na dom (v štero). Prinašali so jih tudi s Koroškega ter svojo pisano, živobarvno blago razstavljali in prodajali tudi ob semanjih dneh, zlasti v Kranju in Radovljici. Krošnjarji pa so jih raznašali po vsej deželi od čebelnjaka in spotoma zbirali naročila za nove podobe.

Podobe na najstarejših končnicah so izključno nabožne vsebine. Šele v prvih desetletjih 19. stoletja se množijo motivi iz vsakdanjega življenja. Povečini so to prizori šaljive in zbadljive vsebine, ki ponazarjajo moške ali ženske slabosti: dolg jezik, nečimrnost, ljubosumnost, oblastnost, bojevitost, bojzljivost, pijančevanje in kvartanje. Priljubljeni so bili motivi, ki prikazujejo ljudske običaje ali smešijo neke poklice: krojače, čevljarje, lovce in ... čebelarje. Redkejšje so končnice s prizori iz vojaškega življenja in zgodovine, kar pa navsezadnje ni nič čudnega, saj naši ljudje niso nikdar kazali kake posebne vneme in bojevitosti ... za tuje koristi!

Iz prve dobe se je ohranilo le manjše število poslikanih končnic. Najstarejša doslej znana se ponaša z letnico 1758 in s šopkoma rož ob straneh; omenjajo končnice z letnicami 1795. Leta 1780 rojeni in leta 1809 na Dunaju živeči jezikoslovec Jernej Kopitar omenja podobo o dvoboju Pegama in Lambergerja. Iz poznejših časov so seveda številnejše. V 19. stoletju je doseglo slikanje končnic vrhunec, tako po množičnosti kakor tudi po pestrosti, mikavnosti in bogastvu motivov. Zaradi izvoza čebel v izvirnih panjih, ki so v tujini, kot smo že omenili, prav tedaj dobili ime kranjiči, so se v zadnji tretjini devetnajstega stoletja zbirke podob na pročeljih naših čebelnjakov začele redčiti, hkrati pa se je rahljala tudi navezanost čebelarjev nanje. Tudi splošne razmere so se začele v tisti dobi izpreminjati. Z industrializacijo so rasle skrbi in težave malega človeka, ki je zato vse bolj izgubljal smisel in razumevanje za preprosto lepoto idiličnih »starih časov«. Vendar so starokopitnejši namesto pisanih podob kar s pločevinasto šablono nanašali na končnice prozaične številke ter s tem nehote in nevede nakazali pomen oziroma vzrok slikanja končnic: Poprej je v rojilni dobi straža pred čebelnjakom zaklicala čebelarju: »Lovčev pogreb« roji! Pozneje pa: »Sedmica roji!«. Vsekakor dovolj zgovoren dokaz, da so tako podobe kot številke omogočale čebelarju, da je pri svojem delu razločeval posamezne družine med seboj. Kakor je že davno prej usahnila naša narodna pesem, tako so v dveh, treh desetletjih hkrati s pisanimi majolikami, podobami na steklo, poslikanimi skrinjami in kožuhi domala izginile iz naših čebelnjakov tudi poslikane panjske končnice ... edinstvena in svojstvena posebnost, kakršne ni bilo nikjer na svetu!

(Dalje prihodnjič)

AFORIZMA

Čebelice, zdaj sije sonce,
le hitro napolnite lonce.

Kadar matica zapoje,
gre družinica na dvoje.

novice iz čebelarškega sveta

Razmnoževanje ive. Znano je, da se potaknjenci vrbe ive zelo neradi okorenijo. Zaradi tega sem se lansko leto odločil, da jo bom razmnoževal z zračnim grebeničenjem. Z uspehom sem bil zelo zadovoljen.

Zračno grebeničenje pride v poštev pri rastlinah, katerih veje so tako visoke, da jih ne moremo upogniti do tal. Za grebenico si napravimo 15×20 cm velik kos tenkega polivinila. Krajši stranici zlepimo skupaj, da dobimo spodaj in zgoraj odprto vrečko. Nato odberemo enoletni poganjek svinčnikove debelosti in napravimo na primernem mestu 3 cm dolgo poševno zarezo. V zarezo damo nekaj vlažne prsti, nad njo pa položimo polivinilno vrečko, da obdaja zarezo v veji. Vrečko zavežemo na spodnji strani z izolirnim trakom in jo napolnimo z mešanico zdrobljenega mahu in prsti. Prst zmerno zmočimo in grebenico zgoraj zavežemo. Vлага se obdrži v vrečki pol leta in še dalj. Koreninice začno kmalu poganjati. Dodobra ukoreninjeno grebenico odvežemo in posadimo na stalno mesto.

Vrba iva je za čebele zelo koristna rastlina. Zato bi moral vsak čebelar skrbeti, da bi je bilo čim več okoli njegovega čebelnjaka.

Jačelo Klenovšek

Gozdna mravlja. Strokovni list bavarskih čebelarjev Imkerfreund št. 6/65 je objavil naslednjo zanimivost:

Razni agrotehnični ukrepi uničujejo na poljih in travnikih cvetoči plevel, na katerem so čebele nabirale medicino. Zaradi tega se bo moral bavarski čebelar že v bližnji prihodnosti preusmeriti od pomladanske na gozdno pašo v poletnih mesecih. To pomeni, da bo moral popolnoma spremeniti način dosedanjega čebelarjenja. Agrotehnični prijemi v gozdu pa uničujejo poleg podrasta tudi gozdne mravlje, ki veljajo kot nekako zdravstveno nadzorstvo v gozdu.

Sedaj nastopa višji gospodarski strokovnjak Hetzenegger v obrambo gozdne mravlje kot zelo koristne za gozdove. Zanimivo pa je, da ta obramba ne gre samo

na račun gozdnega gospodarstva, pač pa tudi čebelarstva.

V svoji dolgi gozdarski praksi se je temeljito seznanil z življenjem gozdne mravlje in z njenimi navadami. Nekatere gozdne mravlje goje listne ušice kot molzne krave. Vsako mravljišče si uredi sladko pašišče na večjem ali manjšem številu dreves, pač po številni moči mravljišča. Mravlje branijo ušice pred sovražniki, v prvi vrsti pred osami, ki se zelo vztrajno hranijo s sladkimi telesci. Če hočeš uničiti osje gnezdo, nasuj pest gozdnih mravelj pred rov v osir!

Mravlje pa goje in čuvajo ušice tudi ponoči in ob slabem vremenu, da je njihovo pašišče vedno nared. To okolnost je pisec izkoriščal po načelu »pola meni — pola tebi«. Na polovico pašnih dreves je namestil pasove iz penaste gume in jih pritrdil z debelejšo vrvjo, prepojeno s karbolom. Čez tako pregrado mravlje ne lezejo. Mravlje čuvarke pa se spuste kar na tla, če jih drugi dan nihče ne zamenja. Na teh drevesih imajo sedaj čebele pašo na gozdni mani! Čez nekaj dni zamenjuje pasove, da mravlje izmenoma izkoriščajo obe polovici svojega pašišča. Pasove zamenjuje zvečer. Na ta način so imele njegove čebele tudi ob najslabših letih dovolj paše na mani, saj je iztočil tudi do 30 kg na panj.

V članku javno razpravlja o svojem predlogu, ki ga je osebno predal ministru za gozdarstvo in prehrano. Ministrstvo je napotilo državni zavod za čebelarstvo Erlangen, naj ugotovi koristnost mravelj za gozdno pašo. Po njegovem predlogu naj ministrstvo določi tri stojišča v različnih predelih Bavarskega gozda, kjer bi po njegovih navodilih razmestili po dve skupini poskusnih panjev. Tudi čebelarje poziva, naj se udeležijo teh poskusov in jim zagotavlja 30–50 kg donosa.

Kako resna je zadeva, izpričuje tečaj o mravljah in ušicah, ki so ga priredili za gozdarje in čebelarje na zoološkem inštitutu vseučilišča Würzburg v marcu lani. Snov predavanja je bila: gozdna mravlja, način življenja in praktično razpoznavanje vrst; razmnoževanje mravljihi družin; listne ušice in praktično ugotavljanje vrst; mravlja — ušica — rastlina; mana

različnih rastlin. Na dveh ekskurzijah so se tečajniki praktično seznanili s snovjo predavanj. Tečaja se je udeležilo 22 gozdarjev vseh stopenj in 10 čebelarjev.

J. M.

Reaktivna letala in čebele. Reaktivna letala poskušajo brez vojske človeka na zemlji dobesedno uničiti. Dojenček v zibelki se dere, ko da bi ga natikali na kol, odrasli se prestrašijo. Najhuje je, ko prebijejo raketna letala zvočni zid, kar povzroči grozoten tresk. Neki čebelar je v pretekli zimi poročal v »Imkerfreunde«, kako mu je pri taki priložnosti dvignilo zelo trden čebelnjak z 19 družinami. Njegove čebele, ki jih je začel takoj opazovati, so kot obsedene tekale sem ter tja kakor ob roju. Zunanja temperatura je znašala minus 10°. Ko so se štiri družine v spodnji vrsti po eni noči že pomirile, je odprl panje. Nudil se mu je grozoten pogled. 5 do 7 cm visoko na dnu so ležale mrtve čebele popolnoma črne, kakor utopljene, mokre med satovjem. Tudi sati so bili zelo mokri. Peto družino, tudi v spodnji vrsti, je moral spomladi odstraniti, ker je zelo oslabela.

Drugi čebelar je poročal o enaki zadevi. Poleti 1965 je pri svojih čebelah ugotovil, da je ležalo vsak dan mnogo zalege vseh starosti na bradah ali pa so jo čebele sproti iznašale iz panjev. Ko je opazoval žrela, je tudi ugotovil, da so čebele odnašale nekaj. Po daljšem opazovanju je ugotovil, da so to jajčeca. Stal je zares pred veliko uganko. Suma za strupeno opravevanje ali škropljenje ni bilo. Od kod toliko jajčec in žrk iz mlečka! Edino, kar je mogel ugotoviti, je bilo, da je bila v vseh panjih zalega presledkasta, matice pa so bile vsekakor v redu. Kljub temeljitemu pregledu ni mogel najti nobenega znamenja bolezni niti drugače razvozlati uganko. Dneve, da, tedne je tako trajalo in živalnost družin je vidno popuščala.

Bili so lepi, jasni in topli dnevi in letala so brnela v zraku sem ter tja, se dvigala visoko in pri tem razbijala zvočni zid, kar je grozovito pokalo, še huje, kakor da so udarjale bombe. Stavbe so se silovito tresle in okenska stekla so ženketala. Nekega dne je v čebelarjevi sobi zaradi tega padla slika s stene ter se razbila. Nato mu je nenadoma nekaj šinilo v glavo: »Morda to grozotno pokanje prizadeva tudi moje čebele.« Zato

je potisnil mnogim družinam lepenko pod gnezda ter jih zopet izvlekel po nekaterih pokih. Uganka je bila rešena. Na lepenkah je bilo mnogo še stoječih jajčec iz pravkar zaleženih satov, in zalega, večinoma taka, ki je plavala v mlečku. Zločinci so bila torej letala.

Čebelar se je nato razgovarjal z nekim perutninarjem. Ta mu je ves iz sebe potožil: »Sedaj tudi jaz vem, zakaj se mi pri valjenju izvali tako malo piščančkov.«

S. R.

Vrednost kranjic. Amerika je bila prvotno brez čebel, zato jih je uvažala. V Združenih državah temeljito proučujejo, katera pasma bi bila najboljša, italijanska, kavkaška ali kranjska. Ocenjevali so po tehle vidikih: višina povprečnega donosa, število panjev z najboljšim donosom, dnevna poraba v zimski dobi, rojnost, krotkost, uspeh pri zamenjavi matic itd.

Ko je čebelar Franz Zikowsky iz Wagrama pri Dunaju analiziral uspehe te raziskave, je zapisal: »Kranjice so bile prve na vsej črti. Kranjice pa niso nič drugega kot naša carnica! Pri nas je njena domovina. To nam nalaga velike dolžnosti.«

Bienenvater 1964

Med zdravilo za bolne oči. V 55-letni dobi svojega čebelarjenja sem se lahko večkrat prepričal o zdravilnosti medu na sebi in na svojih otrocih. Zadnja ugotovitev je tudi zelo zanimiva. Ob dolgih večerih prebiram zelo rad svetovno zgodovino dr. Wellsa. Pred kratkim sem nenkrat začutil, da plešejo črke pred mojim očmi. Poskušam, napenjam oči, a vse zaman. Mislim si, da bo drugi dan že boljše. Toda ni in ni hotelo biti. Potožil sem ženi, da si moram nabaviti nova očala. V teh skrbih sem se spomnil na hrvatsko knjigo »Čelartstvo«. To je pred mnogimi leti izdala Jeronimova družba v Zagrebu. V njej piše med drugim: »Rimski zgodovinar Plinij zatrjuje, da vrača med očem vid.« Kaj bolj določnega o tem v knjigi ni. Toda jaz sem vseeno pomočil prst v med, z drugo roko pa sem razširil veke vsakega očesa in natrl notranjost z medom. Tako sem delal dva, tri večere zapored. In glej! Lepo in gladko sem lahko bral brez migetanja črk. To delam zdaj vsak dan zaradi starostne

mrene, ki se je začela pojavljati. Zdi se mi, da vidim na očesu za mreno nekoliko jasneje. V zadnjem času sem zvedel za trditve zdravnikov, da uživanje, a po potrebi tudi vbrizgavanje vitaminov zavira širjenje očesne mrene. Vitamine pa vsebuje seveda tudi med.

Franjo Vadnal

Dunajski parki — paradiž za čebele. Motil bi se, kdor bi menil, da v nekdanjem cesarskem mestu ni paše za čebele. Nekoč je naš list že omenil, da imajo čebele na centralnem dunajskem pokopališču na različnih cvetlicah obilno pašo in da naberejo v kritičnih poletnih mesecih povprečno 10 kg na panj. Na lanskoletni cvetlični razstavi VIG so zasadili nič manj kot 7 milijonov različnih rastlin. Zdaj pa pogledimo, kako skrbi dunajska občina za svoje parke in kaj je ob sodelovanju čebelarke organizacije in vrtnarjev lani vse zasadila: 2000 javorjev, 1000 amorf, 3000 češminov, 4000 različnih vrh, 2000 grmičkov bisernika in še celo vrsto drugih medovitih rastlin. Kako pa je pri nas? Z vso vmeno sekamo lipe, javor, akacijo, vrbe in ne vem kaj še vse, sadimo pa topole ali pa nič.

E. S.

Kratka poročila iz časopisa »Südwestdeutscher Imker«. V Italiji so pridelali leta 1964 dvakrat toliko medu kakor sicer, skoraj 10.000 ton. Proizvajalne cene so padle od 350 lir za kg na 150 lir. V istem letu so vzredili okoli 40.000 matic. Matica čiste vzreje stane 1000 do 1100 lir. Matičjega mlečka so pridelali 400 kg, cena za gram je 250 lir. Premije za opravevanje v sadovnjakih znašajo na družino 2500 do 3000 lir. Uvozili so 877 ton medu, izvozili pa 11 ton.

Francoski čebelarji dobijo za svoje čebele neobdavčen, z oktosanom denaturiran sladkor. V Alzaciji stane kilogram takega sladkorja 0,89 novih frankov. Ta davčna nagrada čebelarjem znaša torej 800.000 novih frankov.

V ZDA je dobilo v letu 1965 približno 200.000 čebelarjev državni prispevek za vzdrževanje cene medu v višini 11,2 centov za funt medu.

Cene medu v Švici leta 1965: za raztočen nekontroliran med plača veletrgovec 3,40 švicarskih frankov za funt,

trgovec na drobno 3,60 frankov, potrošnik 4,10 frankov. Za raztočen kontroliran med znašajo cene ustrezno 3,70, 4,10 in 4,60 frankov.

Če žirovska meteorologija kaj velja, bi morali imeti letos hudo zimo. Kmečko pravilo namreč trdi, da smemo pričakovati mnogo snega in ledu, če je bukov žir bogato obrodil. Lani je; zima pa nam je pokazala fige.

S. R.

Saniranje trotovca. Menda ga ni čebelarja, ki ne bi bil imel opravka s trotovcem. Vsakdo ga je skušal rešiti in mu je po raznih zanesljivih nasvetih dodajal matico. Uspeha navadno ni bilo. Mnogi strokovnjaki so se ubadali s tem problemom. Nekaterim je uspelo sanirati trotovca, drugim ne. Prvi so svoja dognanja objavili, obenem pa tudi recept za popolni uspeh. Drugim se tudi po tem receptu ni posrečilo rešiti trotovca. V lanskem Bienenater-u je objavil ing. H. Ruttner članek s podatki raznih čebelarjev, da so z Reginalom docela sanirali vsakega trotovca. Zato hočem z omenjenim člankom seznaniti naše čebelarje.

Ing. R. Jordan z državnega inštituta za čebelarstvo na Dunaju je izdelal alkoholni izvleček Reginal, ki vpliva na čebele trotovca, da sprejmejo *vsako* matico. Čudno pa je, da to sredstvo odpove pri navadnem dodajanju matic.

Reginal si lahko vsak čebelar sam naredi. Tu je navodilo zanj. Predno se makovi cvetovi odpro, vzamemo iz cveta semenske glavice in odstranimo vse cvetne dele. Te male glavice razrežemo na tanke lističe in jih stresemo v 96 %-ni alkohol. Alkohola vzamemo toliko, kolikor tehtajo makove glavice. V dobro zaprti steklenici lužimo makove glavice najmanj 4 tedne. Steklenico večkrat stresamo, da premešamo snov. Po določenem roku precedimo tekočino in jo spravimo v dobro zaprtih temnih stekleničkah.

Tudi uporaba pripravljene tekočine je preprosta. Novo matico zapremo v matičnico, ki jo zadelamo s sladkornim testom. Matičnico vtaknemo med sate trotovca. Okrogel kos bele lepenke v premeru 10 cm prepojimo z žlico Reginala in ga položimo na satne letvice nad matičnico. Nato panj zapremo. Že čez 4 dni bomo lahko dobili matico pri zaleganju.

Kdo bo imel korajžjo, da bo preizkušal in nato poročal?

J. M.

IZVLEČEK IZ ZAPISNIKA IX. SEJE IO DNE 26. JANUARJA 1966

Predsednik poroča: Na seji 16. novembra smo razpravljali o dopisu Agroprogresa, s katerim je odpovedal souporabo lokala, obenem pa se je zavezal, da nam bo poiskal drugega interesenta. Plačal nam je najemnino še za mesec november in priskrbel novega interesenta. To je industrija oblék, perila in obutve Borac v Travniku. Zastopnik tega podjetja tov. Herman Pečenko iz Ljubljane nam je 2. novembra 1965 pisal, da bi napravili kakih 14 dni pozneje, ko bi predvidoma prišel eden izmed direktorjev v Ljubljano, pogodbo o souporabi lokala.

Na seji IO dne 7. januarja 1965 je predsednik poročal, da pogodba s tovarno Borac še vedno ni podpisana, čeprav smo že nekako v sredi novembra oddali osnutek pogodbe, datiran s 1. decembrom 1965, zastopniku podjetja tov. Hermanu Pečenku, da jo pošlje podjetju v podpis. Zaradi tega je odbor sklenil, da pogodbo umaknemo. To smo tudi napravili s priporočenim pismom dne 15. januarja 1965.

Zadnjega obroka 200.000 din od Sklada za založništvo še nismo prejeli. Zadeva, da se zainteresirajo naše oljarne za seme ruskih sončnic, za kar sta zadolžena tov. predsednik in tov. Gregor, še ni urejena. Preden se bosta povezala z domačimi oljarnami, bo zbral tov. Gregor podatke o semenu sončnic in o načinu sodelovanja med pridelovalci semena in oljarnami.

Čebelarška družina Dolenjske Toplice prosi za predavatelja enkrat v aprilu t. l. Prosi za tov. Senegačnika. Odbor je predavanje odobril.

Zaradi obolelosti tajnika in blagajnika ljubljanskega čebelarskega društva je prevzel te dolžnosti tov. Boris Modrijan. Občni zbor čebelarskega društva Ljubljana bo 30. januarja t. l.

Posebna komisija si je ogledala lokale na Cankarjevi cesti zaradi načrta za opremo.

Sklenili smo, da bo Zveza priredila v letošnjem letu dva tečaja za vzrejo matice, tečaj za začetnike in tečaj za

praktično čebelarjenje. Odbor je nadalje sklenil, naj tovariš predsednik in Gregor pripravi do prihodnje seje poročilo o reorganizaciji opazovalnic.

Poročila o udeležbi Zvezinih delegatov na občnih zbiorih čebelarskih društev in družin so bila zelo zadovoljiva.

Ladislava Bajt nam je sporočila, da se zanima za souporabo ali najem našega lokala. Pripravljena ga je tudi kupiti.

Zvezi čebelarskih organizacij Jugoslavije v Beogradu smo pisali, da se naše članstvo zanima za njeno delo. Zaposili smo jo, naj o svojem delu ter uspehih poroča v srbskem Pčelaru. Obenem smo jih opozorili, naj sestavijo program dela za leto 1966/67 s sodelovanjem republiških čebelarskih organizacij.

Čebelarско društvo Križevci pri Ljutomeru nam je poslalo dopis, da bo izstopil iz organizacije čebelar Avgust Prelog iz Bučkovcev. Razlog za izstop bo objavil v Slov. čebelarju. Društvo prosi obenem, da bi pomagali pionirskemu krožku na tamošnji osnovni šoli. Odbor je odobril križevskim pionirjem 3 kg satnic.

Pri Cankarjevi založbi smo naročili 15 nemških čebelarskih knjig.

Čebelarско društvo v Mariboru priredi 30. januarja t. l. tečaj za čebelarske preglednike. Zelijó, da bi prišla predavat dr. Snojeva.

Poslovno udruženje za čebelarstvo Jugoslavije v Beogradu nas je zaprosilo, naj mu pošljemo zadnje tri letnike Slovenskega čebelarja zaradi izdelave dokumentacije čebelarske literature in podatke o člankih in knjigah s čebelarskega področja. Poslali jim nismo ničesar, ker nismo njihovi člani.

Dr. ing. Jože Rihar nas je obvestil, da namerava letos Zavod za čebelarstvo prirediti več tečajev za čebelarje. Poleg njega bodo predavali na njih še dr. Snojeva in drugi sodelavci Zavoda za čebelarstvo. Udeleženci teh tečajev bodo morali prispevati h kritju stroškov od 1500 do 3000 din. Sklep odbora: tov. dr. ing. Riharja obvestimo, da ima Zveza v svojem delovnem načrtu več tečajev za čebelarje, in sicer brezplačnih.

Tajništvo

OBVESTILO

čebelariskim društvom in družinam

V zvezi s poročilom predsednika Zveze na občnem zboru, objavljenem v 7. številki SC 1965, priobčujemo priporočilo za ustanavljanje čebelariskih krožkov, ki ga je objavil Republiški sekretariat za šolstvo v objavi št. 1 dne 30. marca 1965:

»Priporočilo vsem šolam za ustanavljanje čebelariskih krožkov. Zveza čebelariskih društev za Slovenijo, Ljubljana, Miklošičeva 30, nas je obvestila, da želi v okviru programa razvoja čebelarstva v SR Sloveniji v naslednjem obdobju posvetiti več pozornosti delu čebelariskih krožkov na šolah. Izkušnje, ki jih je zveza dobila v zadnjih letih, kažejo, da dobivamo najboljši čebelarski naraščaj iz čebelariskih krožkov po šolah. Ugotovitve, da oprase čebele približno 90 % vseh rastlin in da je vrednost oprasovanja sadnega drevja in jagodičja v naši republiki približno desetkrat večja od pridelka medu in voska, nas opozarjajo na družbeno in gospodarsko pomembnost nadaljnjega razvoja čebelarstva.

Da bi pri mladini razvijali interes za čebelarjenje in tako prispevali k intenzivnejšemu razvoju kmetijstva, priporočamo, naj vse šole, ki imajo za to možnosti in ustrezne pogoje, ustanavljajo v okviru prostovoljnih dejavnosti čebelarske krožke. Zveza čebelariskih društev za Slovenijo bo prek čebelariskih društev nudila šolam vso potrebno pomoč za načrtno in sistematično delo krožkov, šole pa naj po svojih močeh podpro prizadevanje društev.

Iz republiškega sekretariata za šolstvo.

IZ KAMNIKA

Dne 5. septembra 1965 smo zborovali kamniški čebelarji v Podgorju pri Kamniku. Na lepo pripravljenem prostoru pri čebelnjaku tovariša Ogrinca se je zbralo kar precej čebelarjev, ki so pripeljali s seboj tudi svoje ženke. Posebno smo bili veseli našega priljubljenega predavatelja prof. Senegačnika.

Zborovanje je odprl društveni predsednik tov. Končan, nato pa nam je predaval prof. Senegačnik, ki je sporočil pozdrave Zveze in svetovne organizacije Apimondije. Opisal nam je potek čebelarskega kongresa v Budimpešti. Nato nam je v lepem govoru pojasnjeval najvažnejša jesenska opravila pri čebelah,

posebno pa še temeljit pregled družin, in opozoril na znamenito reklo: Med se rodi le na medu.

Po govoru je odgovarjal na vprašanja posameznih čebelarjev.

Nato je tajnik društva utemeljil odlikovanje tov. Avgusta Ogrinca iz Podgorja z redom Antona Janše II. stopnje. To odlikovanje mu je podelila Zveza na predlog Čebelarskega društva Kamnik-Domžale.

Tov. Ogrincev je že iz mladih let čebelar in ves čas tudi član čebelarske organizacije, od leta 1945 pa je predsednik čebelarske družine Kamnik in odbornik čebelarskega društva Kamnik-Domžale. Kot tak je mnogo pripomogel k razvijanju naše organizacije, za katero je tudi veliko žrtvoval. Kot vsestransko napreden kmet je vzor vsem svojim sosedom. Pred dobrim tednom je dopolnil 70 let in zato naj bo to odlikovanje zahvala za njegovo plodonosno delo in obenem počastitev vseh naših naprednih kmetov čebelarjev.

Prof. Senegačnik je nato podelil slavljenju odlikovanje, mu pripel značko in iskreno čestital v imenu Zveze in slovenskih čebelarjev. Predsednik Končan je čestital odlikovancu v imenu društva ter pozval druge čebelarje, naj ga posnemajo.

Nato je sledil prijeten čebelarski razgovor, vmes pa je prepeval oktet pevskega društva Lire iz Kamnika pod vodstvom prof. Sama Vremšaka predvsem v počastitev slavljenca.

Ob dobri kapljici in okusni jedachi smo se spomnili tudi našega lista in za njegov tiskovni sklad zbrali 8000 din.

Lepo uspešno zborovanje nam bo ostalo v prijetnem spominu.

J. Malešič

OBČNI ZBOR ČEBELARSKE DRUŽINE ZELEZNIKI

Dne 19. decembra 1965 je imela naša čebelarska družina svoj letni občni zbor na Češnjici v salonu gostine Markel. Udeležba naših članov je bila odlična. Vsi so plačali članarino in naročnino za list. Nihče ni godrnjal. Razumeli so, da ob tolikem povišanju tiskarskih in drugih stroškov Zveza res ne more ostati več pri stari članarini. Na naše povabilo se je občnega zbora udeležila tudi večina članov čebelarske družine Selca. To povabimo vsako leto na naš občni zbor, da

poslušajo predavanje, ki ga ima pri nas vselej tov. urednik.

Tudi letos nas je z besedo in z barvnimi diapozitivi popeljal s čebelami na razna pasišča. Tu pa je bilo letos le trdo delo in same nevšečnosti.

Ves naš sestanek je potekal v prijetnem prijateljskem vzdušju, čeprav nam je povzročil projektor za diapozitive zaradi okvare precej nevšečnosti. Zato se je sestanek zavlekel, kar pa je prišlo prav gostilničarju, ki je neutrudno in urno stregel žejnim čebelarjem.

Ker je dosedanjemu predsedniku potekel mandat, je predlagal na to mesto nekdanjega predsednika, delavnega ter preizkušnega čebelarja prevaževalca tovariša Janka Kemprleta. Ta pa je to čast odklonil z izjavo, da je predsednikoval 22 let. Zato je bil ponovno izvoljen dosedanjji predsednik.

Na občni zbor smo povabili direktorja KZ Škofja Loka tov. A. Golja. Zadruga nam je s svojo finančno pomočjo omogočila uspešni občni zbor.

Valentin Pintar

OBČNI ZBOR ČEBELARSKE DRUŽINE SEMPETER PRI GORICI

Čebelarji čebelarske družine Šempeter pri Gorici so imeli v nedeljo, dne 19. decembra 1965, občni zbor na postaji v Volčji dragi. Na njem so razpravljali o delu v preteklem letu in med drugim ugotovili, da sadjarji še vedno zastrupljajo naše čebele s škropljenjem. Vasi Bilje, Miren in Vrtojba so zaradi tega neodgovornega in zlobnega početja izgubile 40 % svojih čebel.

Najdlje so se zamudili pri tako imenovanem AŽP-panju. Predlagali so med drugim, da bi standardni panj izdelovali tako, da bi bila mreža v tako imenovanem »Pavletičevem prostoru« od brade do vrha stalno pritrjena, od zunanje stene pa naj bi bila odmaknjena 0,5 do 1 cm, zgoraj s prednje strani pa bi bila vrata za zrak. Zgornje Pavletičeve ventilacije pa ne bi bilo več treba. Tako imenovani »Pavletičev prostor« pa bi se s sprednje strani nad brado zaprl z enako deščico kot sedaj pri originalu tov. Pavletiča, kadar ne bi prevažali. Menimo, da bodo izkušnje v prihodnosti pokazale, kaj je boljše in bolj preprosto. Mnenja so bila deljena.

Glede zavarovanja čebel smo ugotovili, da je predrago. Povprečen letni donos je nekaj nad 5 kg od panja. Prevaževalci, ki

prevažajo v sosedne republike, bi moral odsteti približno petino svojega pridelka zavarovalnici. Vemo, da imajo gozdarji, sadjarji in kmetovalci desetkrat večjo korist od čebel kot pa čebelar. Zakaj bi Zavarovalnica čebelarja izkoriščala, da bi moral plačevati največ? Če je določila vrednost panja, satovja, medu in čebel, zakaj pa ni ločila premije? Končno pa s tem nekaj ni v redu. Čebelarji nečjejo več zavarovati čebel, čeprav vedo vsi, da to ni prav. Čebelarstvo je kmetijska panoga, ki bi jo morala družba vsestransko podpirati. V naprednih državah žrtvujejo za čebelarstvo marsikaj, pri nas pa nazadujemo.

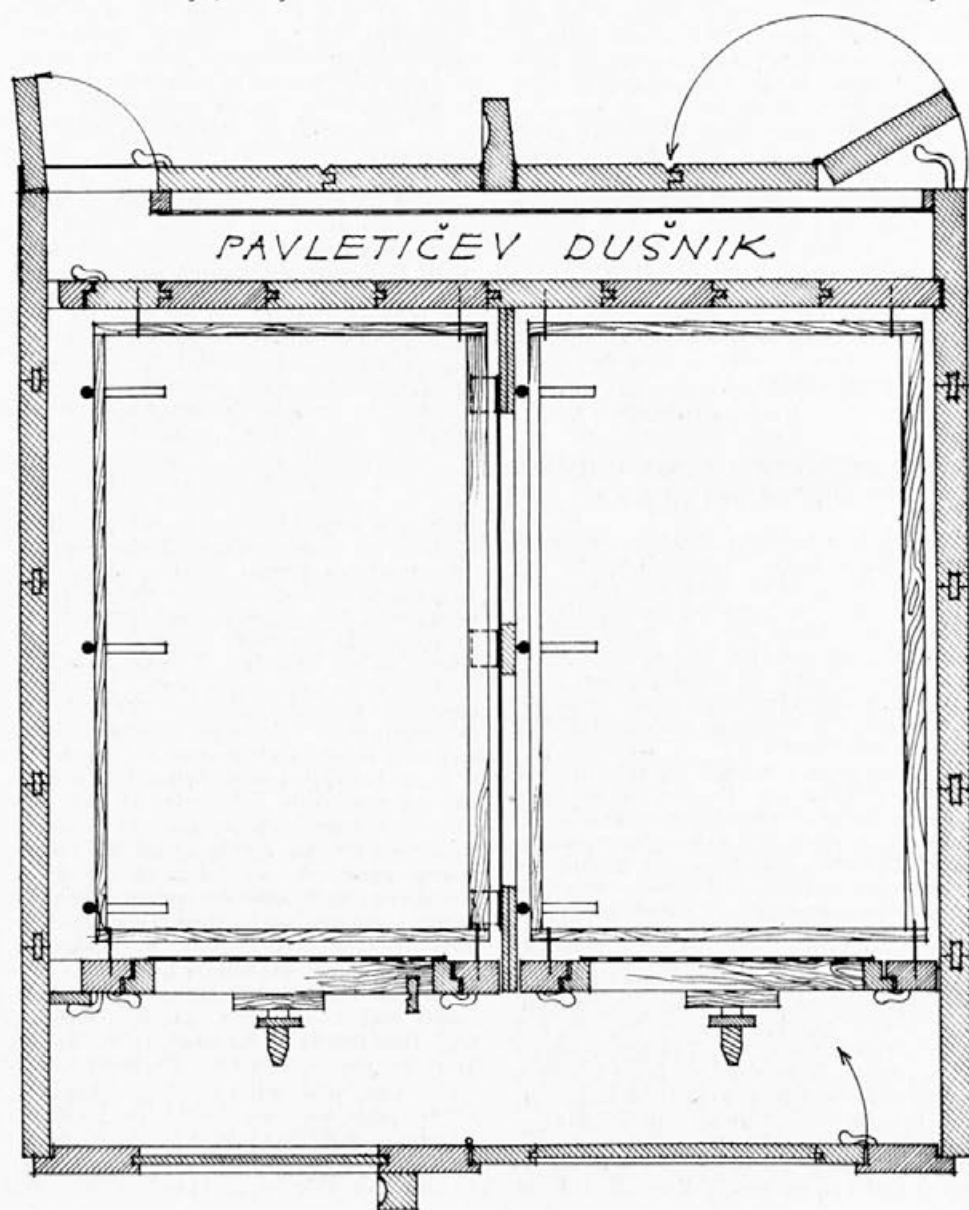
Slabe letine in vedno manjše ugodnosti (posebno prevozi) redčijo čebelarske vrste. Družbeni sektor čebelarstva je propadel in s svojim odnosom zelo škodoval zasebnemu čebelarstvu. Mladina ne mara več čebelariti, starejšim pa njihova leta tega ne dovoljujejo. Vemo, da pride po slabem vedno dobro. Zdaj bi že moralo priti, saj smo mnogo zamudili. Pri zavarovanju bi morala Zavarovalnica iskati razumno pot in kriti morebitno izgubo pri zavarovanju čebel iz prispevkov gozdarstva, sadjarstva ali kmetijstva. Premija za panj bi morala biti manjša kot za izgubo čebel. Panj je le redko uničen, medtem ko čebele večkrat. Dalje posveča Zavarovalnica nosemi, ki si jo največkrat povzročajo z nestrokovnim delom čebelarji sami, preveč pozornosti. Bolezen, ki se ji čebelar ne more izogniti, je kuga čebelje zalege in pršica. Noseme pa nikoli ne bo, če bo avgusta in septembra pasel čebele na beliakovinski paši (cvetni). Če te zaradi suše ali drugih vzrokov nima, naj pita čebele s sladkorno raztonino, ki ji je dodal beliakovin. Zakaj bi Zavarovalnica podpirala čebelarja, ki ima zaradi nemarnosti ali mogoče iz koristiljublja čebele na gozdni paši do pozne jeseni, spomladi pa joka, da je žival nosemava. Tudi star človek je bolan in umre, kako pa ne bi stara čebela, ki je tudi drugače pripravljena za zimo kot mlada, ki ima v sebi obilo beljakovin. Te so pozimi bogata rezerva za njo in njen mladi rod. V panjih s starimi čebelami pa, dragi čebelarji, ni pravega življenja. Tudi pri starih ljudeh so zibelke prazne.

Cas nam je potekel res hitro. Zbor je na volitvah soglasno izvolil stari odbor. Sklenil je tudi, naj odbor skrbi, da bodo prevaževalci sproti obveščeni o medenju na pasiščih. Zbor se je razšel ob 12. uri.

Spremenjen predlog za izdelavo AŽ-panja, ki so ga čebelarji čebelarske družine Šempeter pri Gorici obravnavali na občnem zboru 19. decembra 1965. Mnenja so bila deljena. Tudi tov. Pavletič zagovarja prvotno izvedbo svojega izuma. (To skico je predlagal predsednik čebelarske družine Ivan Kranjc.) Panj bi morali malo

podaljšati, tako da bi pridobili več prostora za »Pavletičev dušnik«. Kolik naj bi bil ta prostor, naj presodijo naši strokovnjaki. Pomikati nazaj ne bi bilo dobro, ker rabimo prostor zadaj za steklenico pri pitanju in še za slamnico.

Ivan Kranjc

ČESTITAMO

čebelarjem na območju občine Dravograd k ustanovitvi samostojnega društva Dravograd.

Uprava Zveze

PRODAMO

14 naseljenih, dobro ohranjenih AŽ-panjev na 10 satov in tri na 9 satov. Čebelarska družina Polje št. 387, pošta Polje pri Ljubljani.

PRODAM

zaradi starosti 16 naseljenih AŽ-panjev z močnimi družinami. Franc Močnik, Kneže 37, pošta Klavže.

PRODAM

7 naseljenih AŽ-panjev. P. Jočif, Predvor 43.

PRODAM

čebele v AŽ-panjih in kranjičih. Jože Mišmaš, Budganja vas 14, pošta Žužembek.

PRODAM

18 naseljenih kranjičev. Jože Stare, Studor 46, pošta Srednja vas v Bohinju.

PRODAM

25 naseljenih AŽ-panjev. V njih so čebele z dolgimi rilčki, grurinske križane pasme, odlične medarice. Jožef Černejšek, Razgor 35, pošta Laporje.

OPOZARJAMO

na novo številko našega žiro računa, ki se od 15. t. m. dalje glasi:

503/8-357

Članarino nakazujte po poštni nakaznici predvsem na naš naslov: Zveza čebelarskih društev Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 30.

SLOVENSKEGA ČEBELARJA

in tudi druge revije sprejemamo v zvezo do 15. marca t. l. Oddajte jih torej čimprej v tajništvo.

Članarino in drug denar nakazujte odslej po pošti na naš naslov: Zveza čebelarskih društev za Slovenijo, Ljubljana, Miklošičeva 30. Tudi osebna vplačila pri naši blagajni v dopoldanskih urah so zaželeni.

Čebelarske družine in društva opozarjamo, da znaša članarina, ki jo morajo nakazati Zvezi, 17 novih dinarjev. Kdor je nakazal manj, naj pošlje razliko čimprej.

Naročnina za direktne naročnike (bralce Slovenskega čebelarja, ki ne naročajo lista prek čebelarskih drušin ali društev) znaša letno 20 novih dinarjev.

Tajništvo

ČEBELARSKO DRUŠTVO GROSUPLJE

sklicuje svoj redni letni občni zbor v sejni sobi Agrokombinata Grosuplje, dne 13. marca t. l. ob 13. uri. Za delegate je udeležba obvezna. Ostali čebelarji so vljudno vabljeni.

Tajništvo ČD Grosuplje

Iščemo

izdelovalca večjega števila AŽ-panjev na 9 in 10 satov. V poštevid pride proizvajalec, ki lahko izdelava naenkrat vsaj 50 AŽ-panjev oziroma še več. Cenjene ponudbe pošljite na naslov: Trgovsko podjetje »Medex«, Import-Eksport, Ljubljana, Miklošičeva 13/IV.

Prodam

20 čebeljih družin. Franc Vrhunec, Hrib 3, Predvor pri Kranju.

Prodam

10 naseljenih AŽ-panjev na 9 satov z močnimi družinami. Franc Doberšek, Vinski vrh 14, p. Gorica pri Slivnici.

Prodam

50 naseljenih AŽ-panjev. Anton Tratnik, Sentjernej na Dolenjskem

Prodam

60 novih, naseljenih AŽ-panjev zaradi bolezni. Franc Dajč, Tešanovci 122, p. Martjanci

FRANC ZELENIK

Jesenske dni, ko smo se z zadnjimi opravili poslavljali od čebel pred zimskim počitkom, je 24. septembra 1965 nepričakovano in tragično umrl naš prijatelj Franc Zelenik. Na kuhalniku je grel karbolinej, ki je bil neprodušno zaprt v kanti. Eksplozirala je in goreča tekočina je brizgnila po njem. Nesrečnik je dobesedno zgorel.

Rodil se je 24. decembra 1888 v Prvenci sredi nekdanjih slovečih ajdovih polj. Že kot deček je bil rahlega zdravia, bolezen ga je spremljala potem vse življenje. Čebelariti je začel z osemnajstimi leti. Imel je krasen čebelnjak z nadstropjem po Jurančičevem sistemu in sedemdeset dunajčanov. Čebelarji od blizu in daleč so hodili k njemu po nasvete in občudovali njegov čebelnjak. Kolikokrat se je v družbi čebelarjev spominjal na zlate čase, ko je na ajdi po dvakrat izpraznil medišča!

Pozneje se je preselil na svoj dom v Budino pri Ptuj, kjer je sredi pisanega cvetja v vrtu in pri čebelah skromno ter zadovoljno živel. Na zadnji poti smo ga spremljali tudi čebelarji. V naših vrstah je nastala občutna praznina, saj dobrega Zelenika ni več.

A. Janžekovič

FRANC KIC

Spomladi smo na Grosupljem izgubili dobrega čebelarja in odbornika čebelarске družine Franca Kica. Rodil se je leta 1901 v Biški vasi pri Mirni peči kot kmečki sin. Ker doma ni bilo za vse otroke dovolj kruha, se je zaposlil pri železnici, kjer je bil nazadnje deseter proge.

Bi lje priden in delaven človek, nikdar ni poznal miru. Kjer je le mogel, je pomagal, bodisi z delom ali z nasveti.

Na Grosupljem sta si z ženo ustvarila prijeten dom. Ni mu bilo dano, da bi užival zaslužen pokoj in pasel svoje čebelice. Težka bolezen ga je priklenila

na posteljo, saj je ležal skoraj dve leti. Kadar smo ga obiskali čebelarji, mu je bilo tako silno hudo, da je jokal. Samo to si je želel, da bi ozdravel in da bi še ostal pri svojih ljubljankah.

Da osvetlim njegov plemeniti značaj in dobroto, moram povedati še to: Ko so naju z možem avgusta 1942 odpeljali v internacijo, so bile naše čebele na paši izven Grosuplja. Slučajno smo se srečali s tov. Kicem na železniški postaji, ko so nas aretirance peljali v Ljubljano. Bežno smo ga naprosili, naj nekako uredi s čebelami. Pripeljal jih je z vlakom domov v čebelnjak. Zaradi tega so ga zasliševali in mu celo grozili. Nakrmil jih je in zazimil, tako da sem jih dobila v redu, ko sem se aprila 1943 vrnila. Z veseljem mi jih je zopet izročil.

Bil je pošten Slovenec in naj mu bo lahka domača zemlja. Med nami pa bo ostal nanj lep in svetel spomin.

Ruža Polič

FRANC ŽOKALJ

V 54. letu življenja je dne 8. junija 1965 nepričakovano umrl naš član Franc Žokalj. Pokojni se je rodil 1. oktobra 1911. leta v Breganskem selu pri Bregani. Začel je čebelariti že leta 1930. Čebele je imel zelo rad in je vzorno skrbel zanje. Med vojno se je

boril za pravico in svobodo delovnega ljudstva. Po minuli vojni je svoje čebelarstvo razširil in tako postal eden največjih čebelarjev naše družine. Bil je več let predsednik čebelarске družine Velike Doline. Z veseljem je delal v družini in tudi v društvu.

Številni prijatelji, znanci in člani kolektiva, lovci in čebelarji so ga spremili na zadnji poti na pokopališče Jesenice. Pri odprtem grobu so se od njega poslovili čebelarji in predsedniki društva Brežice tov. Ivan Žokalj, ki se mu je zahvalil za zvesto sodelovanje v društvu.

Čebelarška družina Velika Dolina

POROČILO ZA JANUAR

Januar je bil razmeroma hladen in suh mesec. Prve dni je bilo jasno in nenavadno toplo vreme. Spremenilo se je šele 5. januarja, ko je postalo hladneje. Pihal je močan in hladen severni veter, temperatura je padla precej pod ničlo. Pozneje je začelo povsod snežiti. Celo Kopru in drugim krajem na Primorskem ni prizaneslo. Proti koncu meseca se je temperatura dvignila, kar je spet povzročilo deževno vreme.

Breg-Tržič: Za naš tržiški kot je zima v primeri z drugimi kraji zelo mila. Čebele se še niso otrebile.

Dražgoše—Šk. Loka: 1. januarja so čebele izletele in se otrebile, ker sem dal v panj zagreto opeko. 24. januarja je trajal normalen izlet 4 ure.

Žirovnica—Postojna: Januar je bil suh in mrzel. Smatram, da so čebele zaradi tega precej porabile.

Selnica ob Dravi: V prvi dekadi suho vreme brez padavin. 24. januarja so se dobro otrebile.

Cezanjevci—Ljutomer: Že več kot dva meseca se čebele niso mogle otrebiti. Poraba zaloge je razmeroma neznatna.

Prosenjakovci—M. Sobota: Čebele prezimujejo na sladkorju. Povprečna temperatura je bila $-3,4^{\circ}\text{C}$. Čebele so se 2. in 3. januarja otrebile. Zima je zelo ugodna za prezimovanje.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina ° C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	— 10	— 10	— 20	— 40	+ 0,9	1	1	21	130
Dražgoše—Šk. Loka	— 60	— 20	— 60	— 140	+ 5,8	2	—	31	100
Žerovnica—Postojna	— 95	— 50	— 35	— 180	— 8,0	1	2	23	121
Rogatec	— 50	—	—	— 50	+ 3,7	4	1	22	102
Lovrenc na Pohorju	— 40	— 35	— 40	— 115	— 4,7	1	1	31	85
Selnica ob Dravi	— 16	— 26	— 30	— 72	+ 3,1	1	4	31	89
Lovrenc na Drav. polju	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer	— 35	— 35	— 30	— 100	— 3,0	—	2	28	58
Bučkovci—Videm ob Ščavnici	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota	— 20	— 20	— 10	— 50	— 3,4	2	9	22	70
M. Polana—Lendava	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svibnik—Črnomelj	— 20	— 20	— 25	— 65	— 7,2	5	1	22	62
Iška vas	— 20	— 20	— 30	— 70	— 3,1	—	—	23	71
Škofije pri Kopru	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra—Zagreb	— 30	— 50	— 40	— 120	— 3,5	2	1	18	47
Povpreček	—	—	—	— 91	—	—	—	—	—

MEDEX

Ljubljana, Miklošičeva 13/IV (uprava) — Miklošičeva 50 (trgovina)

Cenik čebelarskih potrebščin

	Reprodukcijska cena	Prosta cena
57. Gonilo za točilo	9.300	11.160
58. Odtočna štula	1.490	1.790
59. Žična mreža za koše za točilo	810	970
60. Sito za precejanje medu:		
a) enojno	920	1.105
b) dvojno	1.770	2.120
61. Posnemača za med	30	40
62. Kozica	1.365	2.260
63. Čebelarska tehcnica:		
a) za pod panj	24.550	29.460
b) za v panj	27.030	32.435
64. Stojalo za zbijanje satnikov	595	710
65. Sipalnik za ometanje čebel		
a) pločevinasti z lijem	2.850	3.425
b) leseni	660	790
66. Omelce — dvojno	545	655
67. Strgulja za satnike	115	135
68. Nož za izpodrezanje:		
a) enostavni	200	240
b) kombinirani	235	285
69. Lesni vijaki	2	2
70. Francoska nasadila	50	60
71. Kotniki št. 3	15	15
72. Šarnirji	15	20
73. Škrnjaki št. 3—9	8	10
74. Podložki za škrnjake	4	5
75. Čebelarski znaki	100	115
76. Zdravila: nosemak tableta	75	90

Predelava voska

77. Satnice		2.400
78. Izdelava satnic		400
79. Kuha voščin		120
80. Odkup voska		1.600
81. Katalog		30
82. Žičniki 9/13	755	900
83. Žičniki 16/16	425	510
84. Žičniki 16/30	380	450
85. Očesni vijaki	8	10